DANIƐLI

Daniɛli gɔ̃na Babilɔnu kína ìba ũ̆

1 Yudanɔ kí Yoyakimu kíblena wɛ̃̀ aagɔ̃dee guu,
Babilɔnu kí Nɛbukanɛza mɔ̀ à Yerusalɛmu kagura
kɛ̀.
2 Ben Dii kí Yoyakimu nànɛ à ɔzĩ kɔ̃n Luda kpɛ́
pɔ́kenɔ, ben à tào Babilɔnia bùsun à kàɛ a tãakpɛ
auzikikaɛkiin.
3 Ben kína pì bè a bɛgwari Asapenazanɛ à mɔ́ kɔ̃n
Isaraili gɔ̃kparɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ kuu kí ke gbãade borii ũ̆unɔ,
4 gɔ̃ maa seesai kɛ̀ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ kà wà yã píngi dada
wàgɔ̃ wɛ́ɛzɛ̃ɛ vĩinɔ, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è yã dɔ̀rɔ dɔ̃ kpakpaa
bensɔ̃ aɔ̃ goni kà wà zĩi kɛ kíbɛɛnɔ. Gwàri pì bé eé
Babilɔnia yã dadańnɛ kɔ̃n à kyóo.
5 Kína dìɛ kɛ̀ wà pɔ́blee kɛ̀ eè ble lán guu e dɔɔ nà
líńnɛ kɔ̃n wɛ̃ɛ kɛ̀ eè miio, wà yã dadańnɛ ai wɛ̃̀ aagɔ̃,
beee gbɛra aɔ̃é zĩi kɛare.
6 Yuda kenɔ kú ń tɛ́, Daniɛli kɔ̃n Ananiao kɔ̃n
Misailio kɔ̃n Azariao.
7 Gwàri pì ń tɔ́ lìɛńnɛ. À tɔ́ kpà Daniɛlinɛ Bɛtɛsaza,
Anania sɔ̃ Sadaraka, Misaili sɔ̃ Mɛsaki, Azaria sɔ̃
Abɛdinɛgo.
8 Daniɛli zɛ̀o a swɛ̃̀n kɛ̀ é kína pɔ́ ble kesɔ̃ à à wɛ̃ɛ
mi à gbãsĩ lɛ́ro, ben à zɛ́ wɛ̀tɛ bɛgwari pìa lɛ à pɔ́blee
pì tó gwe.
9 Ludaa tò bɛgwari pì gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Daniɛlinɛ à à
wɛ̃nda gwà,
10 mɔde à bènɛ: Má a dii kína vĩa vĩ, zaakɛ àpi bé à
a pɔ́ble kɔ̃n íminao dìɛ. Tó à n e pɔsiaa guu dɛ n sáa
daanɔla sɔ̃ nɛ́? Nɛ́ tó yã pì wí ma musu kína aɛ.

11 Gwàri pì dã̀kpari dìɛ à làakari gɔ̃ kú Daniɛlia
kɔ̃n Ananiao kɔ̃n Misailio kɔ̃n Azariaoa, ben
Daniɛli bènɛ:
12 Ǹ wamɔwa n zɔ̀blerinɔ yɔ̃ ǹ gwa ai gurɔ kuri.
Nɛɛ̀gae dò lá atɛ̃ɛ kpáawa kɔ̃n ío ado
13 ǹ wa lɛ́kɔ̃zi kɔ̃n gɔ̃kparɛ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ble dɔ̃nkɔ̃
blee kɔ̃n kínaonɔ, nɛ́ gbasa ǹ kɛwe lán ń yezi nà.
14 À wèńnɛ yã beeezi, ben à kɛ̀ńnɛ lɛ ai gurɔ kuri.
15 Kɛ̀ gurɔ kuri pì pàpa, à ń gwá, ben à è aɔ̃ɔ aafia
vĩ aɔ̃ɔ mɛ̀kpana dɛ gɔ̃kparɛ kpaaa kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ble
dɔ̃nkɔ̃ blee kɔ̃n kínaonɔla.
16 Ben aɔ̃ dã̀kpari pì e kína pɔ́ble kɔ̃n à wɛ̃ɛo
kpáḿma dɔro, séde dò lá pãa.
17 Luda gɔ̃kparɛ gɔ̃ɔn siigɔ̃ɔ pìnɔ gbà dɔ̃na kɔ̃n
wɛ́ɛzɛ̃ɛo. Aɔ̃ takada yáasi dɔ̃, ben aɔ̃ɔ laasuu vĩ ń
píngi. Daniɛli sɔ̃ wɛ́ɛgupu'ena kɔ̃n nana bɔkɔ̃tɛnao
dɔ̃.
18 Kɛ̀ wɛ̃̀ aagɔ̃ɔ kɛ̀ kí Nɛbukanɛza dìɛ wà yã dada
gɔ̃kparɛ pìnɔnɛ lɛ́ kà, ben bɛgwari pì gàańyo à kiia.
19 Kɛ̀ kína fàadi bòńyo, ben à è kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃ kee
sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Daniɛlioro kɔ̃n Ananiao kɔ̃n Misailio
kɔ̃n Azariao, ben aɔ̃ gɔ̃̀ à ìbanɔ ũ.
20 Kína ń lála ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n dɔ̃nao yã musu píngi, ben
à è aɔ̃ɔ dɛ màsokɛrinɔ kɔ̃n wɛ́ɛzɛ̃ri kɛ̀ aɔ̃ɔ kú a bùsu
guunɔla píngi lɛo kuri.
21 Daniɛli kú gwe ai Sirusu kíblena wɛ̃̀ káaku guu.

2

Nɛbukanɛza nana'ona anduna kpatanɔ yã musu

1 Nɛbukanɛza kíblena wɛ̃̀ plaadee guu à nanaanɔ
ò. Nanaa pì yã à kṹ gbãa, eé fɔ̃ à ii òro.

2 Ben à bè wà màsokɛrinɔ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ kɔ̃n
ɛ̃zɛ̃deenɔ kɔ̃n sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ sísi lɛ aɔ̃ nanaa pì
bɔkɔ̃tɛare. Kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ à aɛ,
3 à bèǹnɛ: Ma nanaa ò, nanaa pì ma kũ gbãa. Má
yezi mà nanaa pì asii dɔ̃.
4 Ben aɔ̃ɔ bènɛ kɔ̃n Siria yão: Wà n dɔ̃ aafiao,
Zaaki! Ǹ nanaa pì yã o wamɔwa n zɔ̀blerinɔnɛ, wé
à bɔkɔ̃tɛnnɛ.
5 Kína bèǹnɛ: Yã kɛ̀ ma zɛo mà kɛareen yɛ̀. Tó ée
nanaa pì kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao omɛro, weé a zɔ̃zɔ̃kɔ̃rɛ wà
a uanɔ kɛ tuburaa ũ.
6 Tó a nanaa pì kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao tɔ̃kɛ̃̀mɛ sɔ̃, mɛ́ a
kpe da maamaa, é gbaanɔ e a asaia ũ. À nanaa pì
omɛ sa kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao.
7 Aɔ̃ ɛ̀ara wà bènɛ dɔ: Kí, ǹ nanaa pì o wamɔwa n
zɔ̀blerinɔnɛ, wé à bɔkɔ̃tɛnnɛ.
8 Ben kína bèǹnɛ: Má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ ée yã gágaamɛ,
kɛ̀ á yã kɛ̀ ma zɛo mà kɛaree dɔ̃ yãnzi.
9 Tó ée nanaa pì omɛro, yã mɛ̀n doo bé à gɔ̃̀are. A
lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃ à ɛgɛɛ tòmɛ kɔ̃n yãlɛkpɛɛomɛ ai yã gɔ̃ gá
liɛ. À nanaa pì omɛ, mɛ́gɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ é fɔ̃ à à bɔkɔ̃tɛ.
10 Ben aɔ̃ bènɛ: Kí, gbɛ̃kee kú anduna guu kɛ̀ eé fɔ̃
à yã kɛ̀ nɛ́ɛ gbekaa kɛ̀kii bɔkɔ̃tɛnnɛro. Kína kee kuu
kɛ̀ à yã beee taka gbeka màsokɛrinɔ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ
kɔ̃n sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔaro, baa tó kí ìsi gbãadeemɛ.
11 Kí, yã kɛ̀ nɛ́ɛ gbekaa pì zĩ'ũ. Gbɛ̃ke é fɔ̃ à onnɛro,
sé Luda, bensɔ̃ à bɛɛ kú gu dɔ̃nkɔ̃ kɔ̃n wamɔwa
gbɛ̃nteenɔro.
12 Yã beee tò kína pɛ̃tɛ̃ kɛ̀ à pɔ fɛ̃̀ maamaa, à bè wà
Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛ ń píngi.
13 Kɛ̀ wà ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛna yã kpàakpa kɛ̀, ben wèe
Daniɛli kɔ̃n a gbɛ̃nɔ wɛtɛɛ wà ń dɛdɛ.

14 Kɛ̀ kína dogarinɔ gbɛ̃nsi Ariɔki gàa Babilɔnu
ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛ, ben Daniɛli yãzɛdee ònɛ kɔ̃n asãnsio
15 à à là à bè: Bɔ́yãnzi kína yã pãsĩ pì dìɛzi? Ben
Ariɔki yã pì tɔ̃kɛ̃̀ Daniɛlinɛ.
16 Ben Daniɛli gàa à wɛ́ɛ kɛ̀ kínaa à sɔ̃ kɔ̃n gurɔɔo
aɛ féte gbasa à nanaa pì bɔkɔ̃tɛnɛ.
17 Ben à tà bɛ à yã pì tɔ̃kɛ̃̀ a gbɛ̃nɔnɛ Anania kɔ̃n
Misailio kɔ̃n Azariao.
18 À bèńnɛ aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ Luda Musudea à wɛ̃nda
dɔ̃ńnɛ nanaa pì asii yã musu, lɛ wàton ń dɛdɛ kɔ̃n
Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃ri kpaaanɔro yãnzi.
19 Gwãavĩn Daniɛli wɛ́ɛgupu è, Luda Musude
nanaa pì asii ònɛ, ben Daniɛli à sáabu kpà à bè:

20 Wàgɔ̃ Luda sáabu kpaa gurɔ píngi,
àmbe à ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n gbãaao vĩ.
21 È gurɔ kɔ̃n à zakao liɛ,
è kínanɔ kpá kpatan è ń bɔn,
è ɔ̃ndɔ̃ɔ da ɔ̃ndɔ̃deenɔnɛ,
è dɔ̃na kpá wɛ́ɛzɛ̃rinɔa.
22 È asii yãnɔ kɔ̃n yã kɛ̀ aɔ̃ɔ utɛnanɔ ɔdɔańnɛ,
à gusia yãnɔ dɔ̃, zaakɛ àmbe è guu pu.
23 Ma n sáabu kɛ̀ ma dezinɔ Luda,
ma n tɔ́ kpà,
zaakɛ n ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n gbãaao kàaramɛ.
N yã kɛ̀ wá gbèkammaa tɔ̃kɛ̃̀mɛ,
n nanaa kɛ̀ kína ò ɔ̀dɔawe.

Daniɛli nana bɔkɔ̃tɛna kínanɛ

24 Ben Daniɛli gàa Ariɔki kɛ̀ kína à dìɛ à Babilɔnu
ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛɛ kiia à bènɛ: Ǹton Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ
dɛdɛro. Ǹ gámao kína kiia lɛ mà à nanaa bɔkɔ̃tɛnɛ.

25 Gwe gɔ̃ɔ Ariɔki Daniɛli sɛ̀ à gàao kína kiia à
bènɛ: Ma gbɛ̃ kɛ̀ eé fɔ̃ à n nanaa bɔkɔ̃tɛnnɛɛ è Yuda
zɪ̀zɔnɔ tɛ́.
26 Kína Daniɛli kɛ̀ wè benɛ dɔ Bɛtɛsaza là à bè: Nɛ́
fɔ̃ ǹ nanaa kɛ̀ má ò bɔkɔ̃tɛmɛ ǹ à yáasi tɔ̃kɛ̃mɛɔ́?
27 Daniɛli wèàla à bè: Ɔndɔ̃ri ke asidɔ̃ri ke
màsokɛri ke sɔsɔnɛyãdɔ̃ri ke é fɔ̃ à asiiyã kɛ̀ ń gbèka
pì onnɛro.
28 Mɔde Ludaa kú musu, àmbe è asiiyã ońnɛ. Kí
Nɛbukanɛza, Luda yã kɛ̀ eé mɔ́ kɛ ziaa ɔ̀dɔannɛmɛ.
Nanaa kɛ̀ ń ò n gádoa kɔ̃n wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń èon yɛ̀.
29 Kí, gurɔɔ kɛ̀ ń daɛna n gádoa n laasuu tà yã kɛ̀
eé mɔ́ kɛɛa. Luda bé è asiiyã ɔdɔańnɛ, ben à tò n yã
kɛ̀ eé mɔ́ kɛɛ dɔ̃.
30 Mapi sɔ̃, èe kɛ ma ɔ̃ndɔ̃ɔ bé à dɛ danɔ pɔ́la gbasa
Luda asiiyã pì òmɛro. À òmɛ lɛ ǹ e ǹ à bɔkɔ̃tɛ mamɛ
ǹgɔ̃ laasuu kɛ̀ kú n nɔ̀sɛ guu dɔ̃.
31 Kí, n guu gwà ben n pɔ́ke taka è n aɛ lán
gbɛ̃ntee bà. À bíta èe tɛ́ kɛɛ bensɔ̃ à naasi vĩ.
32 Pɔ́ taka pì mì nɛ́ vuramɛ atɛ̃ɛ, à kùsɛ kɔ̃n
à gɑ̀sãnɔ nɛ́ kondogi, à gbɛɛɛ kɔ̃n à gisinɔ nɛ́
mɔ̀gotɛ̃mɛ,
33 à gbánɔ nɛ́ mɔ̀simɛ, à gbálanɔ nɛ́ mɔ̀si kɔ̃n
gʊ̃̀omɛ.
34 Gurɔɔ kɛ̀ nɛ́ɛ gwa, gbɛ̀si ke gbòro, èe kɛ gbɛ̃ke bé
à ɔ kɛ̀aro, ben à mɔ̀ à sì pɔ́ taka pì gbála kɛ̀ dɛ mɔ̀si
kɔ̃n gʊ̃̀o ʊ̃unɔa, à ń wíwi.
35 Gɔ̃ɔgɔ̃ɔ mɔ̀si kɔ̃n gʊ̃̀o kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n kondogio
kɔ̃n vurao wìwi, ben à gɔ̀ lán ése mìsiaa kɛ̀ kú
pɔ́wɛɛgbɛ̃kiia bà. À gɛ̀tɛ kɔ̃n ĩao, wèe à gbɛ̀ e dɔro,
ben gbɛ̀si kɛ̀ sì pɔ́ taka pìa gɔ̀ kpii gbɛ̀ntɛ̃ ʊ̃ à anduna
pà píngi.

36 Nanaa pìn gwe. Kí, wé à bɔkɔ̃tɛnnɛ sa.
37 Kí, ḿbe kínanɔ kína ũ. Luda Musude n kpa
kpatan kɔ̃n ikoo kɔ̃n gbãaao kɔ̃n gakuio.
38 À gbɛ̃nteenɔ kɔ̃n nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ kɔ̃n bãanɔ nànnɛ n
ɔzĩ. Guu kɛ̀ aɔ̃ɔ kún píngi nɛ́gɔ̃ dɛ ń kína ũmɛ. Ḿbe
mì kɛ̀ dɛ vura pì ũ.
39 Kpata pãnde é bɔ n kpɛɛ, eé ká n kpata ũro.
Beee gbɛra à aagɔ̃dee é bɔ à da andunala píngi.
Beeen mɔ̀gotɛ̃ pì ũ.
40 Kpata siigɔ̃dee é mɔ, eégɔ̃ gbãa lán mɔ̀si bà,
zaakɛ mɔ̀si è pɔ́ píngi wíwi à ń tí bomɛ. Lán mɔ̀si
è pɔ́ wíwi nà, lɛn eé kpata káakupɔnɔ mì dɛ à ń kɛ
dúgudugu lɛ.
41 Lán n à gbálanɔ kɔ̃n gbánɛnɔ è nà, à gukenɔ dɛ
gũ̀ kpatana ũ bensɔ̃ à gukenɔ dɛ mɔ̀si ũ, lɛn kpata pì
égɔ̃ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana lɛ, mɔde mɔ̀si gbãaa égɔ̃ kú à guumɛ,
zaakɛ ń è mɔ̀si kakɔ̃ana kɔ̃n gũ̀o.
42 Lán gbánɛ pì gukenɔ dɛ mɔ̀si ũ nà bensɔ̃ à
gukenɔ dɛ gũ̀ ũ, lɛn kpata pì kpadoo égɔ̃ gbãa vĩ lɛ,
à kpadoo égɔ̃ busana.
43 Lán n mɔ̀si è kakɔ̃ana kɔ̃n gũ̀ kpatanao nà, lɛn
gbɛ̃ntee boriinɔ égɔ̃ kú gwe kakɔ̃ana lɛ, mɔde aɔ̃é kɔ̃
síro lán ń è mɔ̀si è kɔ̃ sí kɔ̃n gũ̀oro nà.
44 Kína pìnɔ gurɔ Luda Musude é kpata kɛ̀ è
yãaroo fɛɛ. Kpata pì mìdɛna vĩro, eé gɔ̃ bori
pãndenɔ pɔ́ ũ zikiro. Kpata pì é kpata káakupɔ pìnɔ
kɛ dúgudugu à ń mì dɛ, àpi bé eégɔ̃ kuu gurɔ píngi.
45 Lán ń è nà gbɛ̀si ke gbòro kpiiia, èe kɛ gbɛ̃ke bé
à ɔ kɛ̀aro, ben à gàa à mɔ̀si kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n gũ̀o kɔ̃n
kondogio kɔ̃n vurao wìwi, kí, Luda Bítade yã kɛ̀ eé
mɔ́ kɛ ziaa ɔ̀dɔannɛmɛ. Nanaa pì nɛ́ yãpuraamɛ, à

bɔkɔ̃tɛna náanɛ vĩ.
46 Ben kí Nɛbukanɛza dàɛ a puua Daniɛli aɛ à bɛ̀ɛ
lìnɛ, ben à bè wà saa oa wà tuaetiti kpatanɛ.
47 À bè Daniɛlinɛ: A Luda nɛ́ tãanɔ Ludamɛ,
kínanɔ diimɛ yãpura. Àmbe è asiiyã bɔnnɛ gupu-
raaa, zaakɛ n fɔ̃ n bɔwe kɔ̃n asii pìo.
48 Ben kína Daniɛli gbà gbãaa à à gbà pɔ́nɔ à gɛ̃̀
ɔla, à à kpà kpatan àgɔ̃ wɛ́ɛ tɛ́are Babilɔnu bùsuzi, à
à dìɛ Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ píngi gbɛ̃nsi ũ.
49 Daniɛli wɛ́ɛ kɛ̀ kínaa, ben à Sadaraka kɔ̃n
Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo dìɛ Babilɔnu bùsu
gbãadeenɔ ũ. Daniɛli sɔ̃ɔ kú kíbɛmɛ.

3

Gɔ̃ɔn aagɔ̃ zuna mɔ̀datɛ guu

1 Kí Nɛbukanɛza tãa pì kɔ̃n vurao lán gbɛ̃ntee
bà. À lezĩ kà gɑ̃̀sɑ̃suu baaagɔ̃, à yàasa sɔ̃ gɑ̃̀sɑ̃suu
swɛɛdomɛ. Ben à pɛ̀ɛ Dura guzurɛn Babilɔnu
bùsun.
2 Ben à lɛ́kpɑ̃sɑ̃ kɛ̀ a bùsu gbɛ̃nsinɔnɛ lɛ aɔ̃
kɔ̃ kakɔ̃a, kínanɔ, lɛ́dammarinɔ, zĩ̀kpɛ gbɛ̃nsinɔ,
gbãadeenɔ, ɔɔ'utɛrinɔ, yãkpaɛkɛrinɔ, yãgɔ̃gɔ̃rinɔ
kɔ̃n a bùsu kpatablerinɔ ń píngi, aɔ̃ mɔ́ pɔ́ kɛ̀ à pì à
pɛ̀ɛ pì kya kɛ.
3 Ben bùsu gbɛ̃nsi pìnɔ kɔ̃ kàkɔ̃a pɔ́ taka pì
kyakɛnazi aɔ̃ zɛ̀zɛ à aɛ.
4 Ben kpàakpakɛri bè pariinɔnɛ gbãngbãn: Bùsu
píngi gbɛ̃nɔ kɔ̃n bori píngio, à yã kɛ̀ wà dìɛaree ma.
5 Tó a kuru'ɔ mà kɔ̃n kureo kɔ̃n googeo kɔ̃n kúuo
kɔ̃n mɔrɔo kɔ̃n kɔ̃kɔ̃pɔnɔ píngi, à kúɛ à dɔnzi kɛ pɔ́
taka kɛ̀ kí Nɛbukanɛza pì kɔ̃n vurao à pɛ̀ɛ pìnɛ.

6 Gbɛ̃ kɛ̀ gì kúɛ à dɔnzi kɛnɛzi, weé adee zu mɔ̀datɛ
pãsĩ guu gɔ̃ɔmɛ.
7 Beee yãnzi tó gbɛ̃nɔ kɔ̃kɔ̃pɔ pìnɔ ɔ́ mà, bùsu píngi
gbɛ̃nɔ ke bori píngin yoo, aɔ̃è kúɛ wà dɔnzi kɛ vura
pɔ́ taka pìnɛ.

8 Gurɔ beeean sɔsɔnɛyãdɔ̃ri kenɔ mɔ̀ wà Yuda
kenɔ káara kɛ̀
9 aɔ̃ bè kí Nɛbukanɛzanɛ: Wà n dɔ̃ aafiao Zaaki!
10 Kí, n yã dìɛ n bè, tó gbɛ̃nɔ kɔ̃kɔ̃pɔnɔ ɔ́ mà, aɔ̃ kúɛ
wà dɔnzi kɛ pɔ́ taka kɛ̀ ń pì kɔ̃n vurao pìnɛ.
11 N bè gbɛ̃ kɛ̀ èe kúɛ à dɔnzi kɛnɛro, weé adee zu
mɔ̀datɛ pãsĩ guumɛ.
12 Tɔ̀, Yuda kenɔ kuu, n ń díɛ Babilɔnu bùsu
gbãadeenɔ ũ. Aɔ̃ tɔ́n Sadaraka, Mɛsaki kɔ̃n
Abɛdinɛgoo. Kí, gbɛ̃ pìnɔ è n yã maro aɔ̃è n tãanɔ
gbãgbãro, bensɔ̃ aɔ̃è dɔnzi kɛ vura pɔ́ taka kɛ̀ ń pɛ̀ɛ
pìnɛro.
13 Ben Nɛbukanɛza fɛ̃̀ maamaa à bè wà mɔ́are
kɔ̃n Sadarakao kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo. Ben
wà mɔ̀ wà gbɛ̃ pìnɔ kpàa.
14 Nɛbukanɛza ń lá à bè: Sadaraka, Mɛsaki kɔ̃n
Abɛdinɛgoo, ée gii ma tãanɔ gbãgbãzi yãpuran yɔ́?
Ée gii dɔnzi kɛ vura pɔ́ taka kɛ̀ má pɛ̀ɛnɛzin yɔ́?
15 Tó a soru kɛ̀ à kúɛ à dɔnzi kɛ pɔ́ taka kɛ̀ má pì
pìnɛ gurɔɔ kɛ̀ a pɔ́nɔ ɔ́ mà, eé kɛ maa, mɔde tó ée
dɔnzi kɛnɛro, weé a zu mɔ̀datɛ pãsĩ guu gɔ̃ɔmɛ. Tãa
kparee bé eé fɔ̃ à a bɔ ma ɔzĩi?
16 Aɔ̃ bè: Kí, à zɛ́ vĩ wà wa zĩnda bɔro.
17 Kí, tó wà wa zu mɔ̀datɛ guu, wa Dii kɛ̀ weè zɔ̀
dɔzi é fɔ̃ à wa bɔn à wa sí n ɔzĩ.
18 Baa tó èe kɛ sɔ̃ro, ǹgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ wé n tãanɔ
gbãgbãro. Wé dɔnzi kɛ vura pɔ́ taka kɛ̀ ń pɛ̀ɛnɛro.

19 Ben Nɛbukanɛza pɔ fɛ̃̀ pãsĩpãsĩ à uu sìsińzi. À
bè wà mɔ̀datɛ kaara dɛ yã pɔ́la lɛo swɛɛplaa.
20 Ben à ò a zɩ̃̀kpɛ gɔ̃sagbãa kenɔnɛ aɔ̃ Sadaraka
kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo yiyi wà ń zu mɔ̀datɛ
pãsĩ pì guu.
21 Ben gɔ̃sa pìnɔ ń yíyi kɔ̃n ń pɔ́kãsãa kɛ̀ aɔ̃ɔ
dananɔ, utanɔ kɔ̃n sòkotonɔ kɔ̃n lawaninɔ píngi, ben
aɔ̃ ń sɛ́ wà ń zu mɔ̀datɛ pãsĩ pì guu.
22 Lán kína yã dìɛ pãsĩpãsĩ nà bensɔ̃ mɔ̀datɛ pì wɛ̃̀
maamaa, ben tɛ́ puusu gɔ̃sagbãaa kɛ̀ aɔ̃ ń zún pìnɔ
lɛ̀ à ń dɛ́dɛ.
23 Gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔ pìnɔ sɔ̃ aɔ̃ gàa wà sì mɔ̀datɛ gbãaa pì
guu yiyina.
24 Ben kí Nɛbukanɛza kɛ̀ gìri à fɛ̀ɛ à zɛ̀, ben à a
ìbanɔ là à bè: Gɔ̃ɔn aagɔ̃n wà zù tɛ́n yiyinaroo? Aɔ̃
wèàla wà bè: Lɛmɛ kí!
25 Ben à bè: À gwa! Gɔ̃ɔn siigɔ̃n má è. Aɔ̃ɔ porona
aɔ̃ɔe táa oo tɛ́ pì guu bensɔ̃ èe pɔ́ke wońmaro. Aɔ̃
gɔ̃ɔn siigɔ̃dee bɔ̀kɔ̃ba Luda Nɛ́ keo.
26 Ben à sɔ̃̀ mɔ̀datɛ pì lɛ́zi à bè: Sadaraka, Mɛsaki
kɔ̃n Abɛdinɛgoo, Luda Musude zɔ̀blerinɔ, à bɔɛ.
Ben aɔ̃ bɔ̀ɛ tɛ́ pìn.
27 Bùsu gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n lɛ́dammarinɔ kɔ̃n zɩ̃̀kpɛ
gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ kɔ̃n kínanɔ kàkɔ̃ańzi aɔ̃ɔ è
tɛ́ pì e fɔ̃ à pɔ́ke wòḿmaro. Baa aɔ̃ mìkã e tɛ́ kũro, aɔ̃
utanɔɔ e yakaro, wèe tɛ́sukpɛ gũu mańma sero.
28 Ben Nɛbukanɛza bè: Wà Sadaraka kɔ̃n
Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo Luda sáabu kpá! À a
malaika zɩ̃̀ à a zɔ̀bleri kɛ̀ aɔ̃ɔ à náanɛ vĩinɔ mì sì. Aɔ̃
gì yã kɛ̀ má dìɛ kɛzi aɔ̃ ń zĩnda kpà gaaa, lɛ wàton
kúɛ wà dɔnzi kɛ dii pãndenɔnɛro yãnzi, sé ń Dii.
29 Beee yãnzi yã kɛ̀ má dìɛn yɛ̀. Tó gbɛ̃ke

Sadaraka kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n Abɛdinɛgoo Luda tɔ́
zaaa sì, bùsu píngi gbɛ̃ ke bori kpareen yoo, weé à
zɔ̃zɔ̃kɔ̃rɛ wà à ua kɛ tuburaa ũmɛ. Zaakɛ dii pãnde
é fɔ̃ à gbɛ̃ mì sí lɛro.
30 Ben kína Sadaraka kɔ̃n Mɛsakio kɔ̃n
Abɛdinɛgoo gwena kàarańnɛ Babilɔnu bùsun.

4

Nɛbukanɛza nana'ona lí yã musu

1 Kí Nɛbukanɛza bé èe yã kɛ̀ oo gbɛ̃ píngine, bùsu
gbɛ̃ píngi kɔ̃n borii kɛ̀ kú anduna guu píngio à bè:
Àgɔ̃ kuu kɔ̃n aafiao maamaa!
2 Má è à kɛ̀ maa mà dabuyã kɔ̃n yãbɔnsaɛ kɛ̀ Luda
Musude kɛ̀mɛɛnɔ oare.
3 À dabuyãnɔ bíta fá! À yãbɔnsaɛnɔɔ pãsĩ. À
kpata yãana vĩro, à kíblena égɔ̃ kuu gurɔ píngimɛ.
4 Mamɔma Nɛbukanɛza má kú nnamana guu ma
bɛ, ma làakari kpáɛna,
5 ben ma nanaa ò ai vĩa ma kũ. Kɛ̀ má daɛna ma
gádo musu yã kɛ̀ má è kɔ̃n laasuu kɛ̀ má lɛ̀o tò swɛ̃̀
kɛ̃̀magu.
6 Má dìɛ kɛ̀ wà mɔ́mɛ kɔ̃n Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ ń
píngi aɔ̃ nanaa pì bɔkɔ̃tɛmɛ.
7 Kɛ̀ asidɔ̃rinɔ kɔ̃n dabudabukɛrinɔ kɔ̃n
sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ kɔ̃n màsokɛrinɔ mɔ̀, ben ma nanaa
pì yã òńnɛ, aɔ̃ɔe fɔ̃ wà à bɔ̀kɔ̃tɛmɛro.
8 Zãazãan Daniɛli kɛ̀ wà ma tãa tɔ́ kpànɛ, kɛ̀ wè
benɛ Bɛtɛsaza mɔ̀ ma kiia, ben ma nanaa pì ònɛ. À
Luda kɛ̀ kú adona Ninii vĩ.
9 Ma bè: Bɛtɛsaza, ɔ̃ndɔ̃rinɔ gbɛ̃nsi, má dɔ̃ kɛ̀ ń
Luda kɛ̀ kú adona Ninii vĩ, asiiyã ègɔ̃ zĩ'ũnnɛro. Yã
kɛ̀ má è nanaa guun yɛ̀. Ǹ à bɔkɔ̃tɛmɛ.

10 Pɔ́ kɛ̀ má è ma laasuu guu gurɔɔ kɛ̀ má daɛna
ma gádo musun yɛ̀. Mɛ́ɛ guu gwaa ben ma lí è zɛna
tɔɔtɛ gura súusu, à lezĩ maamaa.
11 Lí pì bíta kṹ̀ à gbã̀ ai à mìsɔ̃ntɛ̃ gàa à zɔ̃̀ lu-
dambɛɛa. Wè lí pì e zaa anduna lɛ́ zɛkiinɔa píngi.
12 À lánɔɔ maa, à nɛ́ ì bíta, à pɔ́blee mɔ̀ gbɛ̃ píngia.
Nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ ɔra è à gbáru, bãanɔ è mɔ́ wà zɔ̃zɔ̃ à
gã̀nɔa. Pɔ́ wɛ̃̀ndide píngi è pɔ́blee ea.
13 Mɛ́ɛ pɔ́ pì ee wɛ́ɛgupu guu gurɔɔ kɛ̀ má daɛna
ma gádoa, ben ma malaika è bɔna ludambɛ.
14 À lɛ́ zù gbãngbãn à bè: À lí pì zɔ̃ à nɛ́ à à gã̀nɔ
kɛ̃ɛ. À à lánɔ woro à à bɛɛnɔ fãakɔ̃a. À tó nɔ̀bɔnɔ bàa
lɛ́ wà kɛ̃a. À tó bãanɔ bɔɛ à lánɔ guu.
15 Mɔde à lí pì kusu kɔ̃n à kãsãanɔ tó tɔɔtɛ guu à
mɔ̀si gada kpánɛ kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃ pɔ́o sɛ̃̀ guu gwe. Kpíi é
kpááàla, eégɔ̃ kú sɛ̃̀n gwe kɔ̃n nɔ̀bɔnɔ.
16 À mì é likɔ̃a, à laasuu é gɔ̃ lán nɔ̀bɔnɔ pɔ́ bà ai
wɛ̃̀ swɛɛplaa.
17 Malaikanɔ bé wà yã kɛ̀ Ludaa dìɛ pì ò, à ìba
pìnɔ bé wà yã kɛ̀ Luda zɛ̀o kpàakpa kɛ̀, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ
kuunɔ e wà dɔ̃ kɛ̀ Luda Musude bé à iko vĩ gbɛ̃ntee
kpatanɔa. È gbɛ̃ kpá kpatan lán à yezi nà, baa gbɛ̃
kɛ̀ kɛ̃sãna.
18 Mamɔma kí Nɛbukanɛza, nanaa kɛ̀ má òn gwe.
Bɛtɛsaza, ǹ à bɔkɔ̃tɛmɛ sa, zaakɛ ma kpata ɔ̃ndɔ̃ri
kee e fɔ̃ à bɔ̀kɔ̃tɛmɛro. Mɔde nɛ́ fɔ̃, zaakɛ ń Luda kɛ̀
kú adona Ninii vĩ.

Daniɛli nana bɔkɔ̃tɛna kínanɛ

19 Ben Daniɛli kɛ̀ wè benɛ dɔ Bɛtɛsaza bídi kɛ̀ yã
pìa. Laasuu kɛ̀ èe lɛɛ tò swɛ̃̀ kɛ̃̀n. Ben kína bè:
Bɛtɛsaza, ǹton tó nanaa pì kɔ̃n à bɔkɔ̃tɛnao n vĩa

kũro. Ben Bɛtɛsaza bènɛ: Ma dii, Luda tó nanaa pì
gɔ̃ dɛ n zangurinɔ yã ũ. Luda tó à bɔkɔ̃tɛna gɔ̃ dɛ n
ibɛɛnɔ yã ũ.
20 Lí kɛ̀ ń è bíta bensɔ̃ à gbȁa ai à mìsɔ̃ntɛ̃ zɔ̃̀
ludambɛɛa, ben wè e zaa anduna lɛ́ zɛkiinɔa píngi.
21 À lánɔɔ maa, à nɛ́ ì bíta, à pɔ́blee mɔ̀ gbɛ̃ píngia.
Nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔɔ kú à gbáru, bãanɔ è mɔ́ zɔ̃zɔ̃ à gȁnɔa.
22 Kí, ḿbe lí pì ũ. N iko bíta bensɔ̃ ń gbãa vĩ. N
bítakɛɛ gbȁ à zɔ̃̀ ludambɛɛa, n kpata ɔ tà ai anduna
lɛ́a.
23 Kí, n malaika ke è bɔna ludambɛ à bè: À lí pì
zɔ̃ à kɛ pɔ̃pɔ̃, mɔde à à kusu kɔ̃n à kãsãanɔ tó tɔɔtɛn.
À mɔ̀si gada kpánɛ kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o sɛ̃̀ guu gwe. Kpíi é
kpáàla, eégɔ̃ kú kɔ̃n nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ ai wɛ̃̀ swɛɛplaa.

24 Kí, à bɔkɔ̃tɛnan yɛ̀. Yã kɛ̀ Luda Musude dìɛ ma
dii kína yã musun yɛ̀.
25 Weé pɛ́mma wà n bɔ gbɛ̃nteenɔ tɛ́, nɛ́gɔ̃ kú kɔ̃n
nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ nɛ́gɔ̃ sɛ̃̀ soo lán zù bà. Kpíi é n gbɛ̃, nɛ́gɔ̃
kuu lɛ wɛ̃̀ swɛɛplaa ai ǹ gá dɔ̃ kɛ̀ Luda Musude bé
à iko vĩ gbɛ̃ntee kpatanɔa, è gbɛ̃ kpá kpatan lán à
yezi nà.
26 Lán à bè wà líkusu kɔ̃n à kãsãanɔ tó nà, beee bè
tó n Luda dɔ̃̀ ikodee ũ, eé ɛara à n kpá kpatan.
27 Beee yãnzi kí, ǹ ma lɛ́damma kɛ̀ ma. Ǹ kɛ̃ n
durunnɔa ǹgɔ̃ yã kɛɛ a zɛ́a. Ǹ n yã zaakɛna tó ǹgɔ̃
gbɛ̃kɛɛ kɛɛ takaasideenɔnɛ, ke n nnamana égɔ̃ gaa
gwɛɛ.

28 Yã pìnɔ kí Nɛbukanɛza lè píngi.
29 Mɔ kuri awɛɛplaaa gbɛra kína e táa oo a bɛ kpɛ́
bíta musu Babilɔnu.

30 Ben à bè: Babilɔnu bíta kɛ̀ má kàɛ ma kíblekii
ũun yɛ̀roo? Má kàɛ kɔ̃n ma iko gbãaao ma kíkɛ
gakui yãnzimɛ.
31 Ai kína gɔ̃ yã pì o à yãa, kòto ke bɔ̀ ludambɛ à
bè: Kí Nɛbukanɛza, yã kɛ̀ wà ò n yã musun yɛ̀: Wà
n bɔ kpatan sa.
32 Weé pɛ́mma wà n bɔ gbɛ̃nteenɔ tɛ́, nɛ́gɔ̃ kú kɔ̃n
nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ nɛ́gɔ̃ sɛ̃̀ soo lán zù bà. Nɛ́gɔ̃ kuu lɛ wɛ̃̀
swɛɛplaa ai ǹ gá dɔ̃ kɛ̀ Luda Musude bé à iko vĩ
gbɛ̃ntee kpatanɔa, è gbɛ̃ kpá kpatan lán à yezi nà.
33 Gwe gɔ̃ɔ yã kɛ̀ wà ò Nɛbukanɛza musu kɛ̀. Wà
pɛ̀a wà à bɔ̀ gbɛ̃nteenɔ tɛ́, à sɛ̃̀ sò lán zù bà, kpíi
à yàku. À mìkã gbã̀ lán kúu kã bà, à ɔnkɔkɔ bɔ̀bɔ
sɔ̀ɔɔsɔɔɔ lán bã ɔnkɔkɔ bà.

34 Kɛ̀ wɛ̃̀ swɛɛplaaa pì pàpa, mamɔma
Nɛbukanɛza ma wɛ́ɛ sɛ̀ ma musu gwà, ben ma
su ma làakaria. Ben ma Luda Musude sáabu kpà
ma Gurɔpingide tɔ́ kpà ma bɛ̀ɛ lìnɛ. Zaakɛ à kíkɛɛ
yãana vĩro, à kpata ègɔ̃ kuu gurɔ píngi.
35 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú anduna guunɔ ń píngi dɛnɛ pɔ́ke
ũro. È kɛ lán à yezi nà kɔ̃n gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú
musunɔ kɔ̃n gbɛ̃ntee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛnɔ. Gbɛ̃ke è fɔ̃
à kpànɛro, gbɛ̃ke è fɔ̃ à benɛ bɔ́n èe kɛɛro.

36 Gurɔɔ kɛ̀ ma su ma làakaria, ben ma ɛara ma su
ma kíkɛgakuin kɔ̃n bɛ̀ɛo kɔ̃n bítakɛɛo. Ma ìbanɔ kɔ̃n
ma bùsu gbãadeenɔ ma gbeka, aɔ̃ ma ka kpatan,
ben ma iko dɛ káakupɔla.
37 Mamɔma Nɛbukanɛza mɛ́ɛ musu Kína sáabu
kpaa sa mɛ́ɛ bɛ̀ɛ liinɛ mɛ́ɛ à tɔ́ kpaa, zaakɛ à
yãkɛnanɔɔ maa píngi, ègɔ̃ yã kɛɛ a zɛ́a. Eé fɔ̃ à gbɛ̃
kɛ̀ è a zĩnda sɛ́ lezĩ busa.

5

Yã̄ kɛ̃na gṹ̀a

1 Kí Bɛlisaza a bùsu gbãadeenɔ sìsi zĩbaa pɔ́bleea
gɔ̃ɔn wàa sɔɔro, ben èe wɛ̃ɛ miińyo.
2 Kɛ̀ à pɔɔ kɛ̀ í pìa nna, à bè wà mɔ́ kɔ̃n vura
ímibɔnɔ kɔ̃n kondogi ímibɔ kɛ̀ a dezi Nɛbukanɛza sɛ̀ɛ
Luda kpɛ́n Yerusalɛmunɔ lɛ à í mio, àpi kɔ̃n a bùsu
gbãadeenɔ kɔ̃n a nɔɔnɔ kɔ̃n a nɔ yìgisainɔ.
3 Ben wà mɔ̀ kɔ̃n togoo pìnɔ, aɔ̃ɔe í miio.
4 Kɛ̀ aɔ̃ɔe wɛ̃ɛ mii, aɔ̃ɔe tãa kɛ̀ wà ń kɛ́ kɔ̃n vurao
kɔ̃n kondogio kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n mɔ̀sio kɔ̃n lío kɔ̃n
gbɛ̀o sáabu kpaa.
5 Gwe gɔ̃ɔ gbɛ̃ntee ɔɔ bɔ̀ fitia'izi, èe ɔgbɛ kɛ̃ɛ kíbɛ gṹ̀
kɛ̀ lɔ́lɔnaa. Kína ɔɔ pì è, èe pɔ́ kɛ̃ɛ,
6 ben à laasuu tò swɛ̃̀ kɛ̃̀n. À uu yàkɔ̃tɛ à gbãaa
bùsa, ben à gbánɔɔ e lugalugaa.
7 À wii gbãaa lɛ̀ à bè, wà mɔ́ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ kɔ̃n
sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ kɔ̃n màsokɛrinɔ. Ben à bè Babilɔnu
ɔ̃ndɔ̃ri pìnɔnɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ ɔgbɛ kɛ̀ki kyó kɛ̀ ben à à
bɔ̀kɔ̃tɛmɛ, mɛ́ gumusu tɛ̃a kɔ̃n vura kã̀mbɛɛo danɛ,
eé gɔ̃ ma bùsu gbãadeenɔ gbɛ̃ aagɔ̃dee ũ.
8 Kɛ̀ kína ɔ̃ndɔ̃ri pìnɔ gɛ̃̀ ń píngi, ben aɔ̃ gbɛ̃kee e fɔ̃
à ɔgbɛ pì kyó kɛ̀ à à bɔ̀kɔ̃tɛnɛro.
9 Swɛ̃̀ ɛ̀ara à kɛ̃̀ kí Bɛlisazan maamaa, à ɛ̀ara à uu
yã̀kɔ̃tɛ, ben à bùsu gbɛ̃nsinɔ gɔ̃̀ bídi guu.
10 Kɛ̀ kí naɔ̃ kína kɔ̃n bùsu gbɛ̃nsinɔ zɔka mà, à
gɛ̃̀ńzi pɔ́blekiia à bè: Wà n dɔ̃ kɔ̃n aafiao Zaaki! Ǹton
tó n laasuu n nɔ̀sɛ yakaro, ǹton tó n uu gɔ̃ sisinaro.
11 Gbɛ̃kee kú n bùsun kɛ̀, à Luda kɛ̀ kú adona
Ninii vĩ. N dezi Nɛbukanɛza gurɔ wà è à làakari
vĩ kɔ̃n wɛ́ɛzɛ̃ɛo kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔo lán Luda bà. N dezi à

dìɛ wɛ́ɛzɛ̃rinɔ kɔ̃n asidɔ̃rinɔ kɔ̃n sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ kɔ̃n
màsokɛrinɔ gbɛ̃nsi ũ.
12 À ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n à dɔ̃nao pãsĩ, è yã píngi ma.
È nanaanɔ bɔkɔ̃tɛ è yã zĩ'ũunɔ yáasi tɔ̃kɛ̃ kɔ̃n
yãlɛkɔ̃zinanɔ. À tɔ́n Daniɛli. Kína tɔ́ kpànɛ dɔ
Bɛtɛsaza. Ǹ à sísi se, eé yã pì bɔkɔ̃tɛnnɛ.
13 Kɛ̀ wà mɔ̀ kɔ̃n Daniɛlio kína pì kiia, ben kína
bènɛ: Ḿbe zĩ̀zɔ kɛ̀ wè be Daniɛli kɛ̀ ma dezi bɔ̀o
Yudanɔ bùsun ũɔ́?
14 Má mà wà bè ń Luda Ninii vĩ, ń làakari vĩ kɔ̃n
wɛ́ɛzɛ̃ɛo kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ wɛ́ɛbɔnao.
15 Wà mɔ̀mɛ kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃rinɔ kɔ̃n yã'asidɔ̃rinɔ tia, lɛ
aɔ̃ ɔgbɛ kɛ̀ kyó kɛ aɔ̃ à bɔkɔ̃tɛmɛ, mɔde aɔ̃ɔe fɔ̃ro.
16 Má mà wà bè nɛɛ̀ fɔ̃ ǹ yãnɔ bɔkɔ̃tɛ nɛɛ̀ fɔ̃ ǹ
yãlɛkɔ̃zinanɔ tɔ̃kɛ̃. Tó n fɔ̃ n ɔgbɛ kɛ̀ kyó kɛ̀ n à
bɔ̀kɔ̃tɛmɛ, mɛ́ gumusu tɛ̃a kɔ̃n vura kɛ̃̀mbɛɛo dannɛ,
nɛ́ gɔ̃ ma bùsu gbãadeenɔ gbɛ̃ aagɔ̃dee ũ.
17 Ben Daniɛli bènɛ: Ǹ n gbaanɔ kũ ǹ asaiapɔ pì
kpá gbɛ̃ pãndea. Mɔde baa kɔ̃n beeeo mɛ́ ɔgbɛ pì
kyó kɛnnɛ kí, mɛ́ sɔ̃ bɔkɔ̃tɛnnɛ.
18 Kí, Luda Musude bé à kíkɛ kɔ̃n bítakɛɛo kɔ̃n
gakuio kɔ̃n bɛ̀ɛo kpà n dezi Nɛbukanɛzaa.
19 Lán à à sɛ̀ lezĩ nà, gbɛ̃ píngi à vĩa vĩ, aɔ̃è mì siɛnɛ,
bori píngi ke yã'ona bori píngin yoo. Gbɛ̃ kɛ̀ à yezi
à à dɛ, è à dɛmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ à yezi à à bɔ, è à bɔmɛ. Gbɛ̃
kɛ̀ à yezi à gwena kaaranɛ, è à kaara. Gbɛ̃ kɛ̀ à yezi
à à busa, è à busamɛ.
20 Mɔde kɛ̀ à a zĩnda sɛ̀ lezĩ à swã gbãa kũ̀ bensɔ̃ à
zaza kũ̀, ben Luda à bɔ̀ kpatan à à gakui kɔ̀ ɛ̀.
21 Wà pɛ̀a wà à bɔ̀ gbɛ̃nteenɔ tɛ́, à laasuu gɔ̃̀ lán
nɔ̀bɔnɔ pɔ́ bà. À kú kɔ̃n sakenɔ à sɛ̃̀ sò lán zù bà.

Kpíi à yàku, ben à dɔ̃̀ sa kɛ̀ Luda Musude bé à iko
vĩ gbɛ̃ntee kpatanɔa, è gbɛ̃ kɛ̀ à yezi kpá kpatan.
22 Mpi sɔ̃ Bɛlisaza, à dion n ũ. Baa kɛ̀ ń yã pìnɔ dɔ̃
píngi, nɛ́ɛ n zĩnda busaro.
23 N dɔkɛ̀ Dii Musudeo ń tò wà mɔ̀ kɔ̃n à kpɛ́
togoonɔ, ben mpi kɔ̃n n bùsu gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n n nɔɔnɔ
kɔ̃n n nɔ yìgisainɔ wɛ̃ɛ mìo, ben n tãa kɛ̀ wà kɛ̀ kɔ̃n
vurao kɔ̃n kondogio kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n mɔ̀sio kɔ̃n líio
kɔ̃n gbɛ̀o sáabu kpà, pɔ́ kɛ̀ aɔ̃è guu ero aɔ̃è yã maro
bensɔ̃ aɔ̃ɔ dɔ̃na vĩroonɔ. N wɛ̃̀ndi kɔ̃n n ziaao kú
Luda ɔzĩmɛ, ben nɛ́ɛ bɛ̀ɛ línɛro.
24 Beee yãnzin à tò ɔɔ pì mɔ̀ à ɔgbɛ pì kɛ̃̀zi.
25 Yã kɛ̀ ɔɔ pì kɛ̃̀n yɛ̀: Mɛnɛ, mɛnɛ, tɛkɛli, paasi.
26 Yã pìnɔ bɔkɔ̃tɛnan yɛ̀: Mɛnɛ bè, Luda n
kíbleguroɔ nàro à à lɛ́ zɛ̀.
27 Tɛkɛli bè, wà n tìisi lɛ́ gwà kilooa wà è nɛ́ɛ kiloo
sɛ́ro.
28 Paasi bè, wà n kpata kpàatɛtɛ Midiãnɔ kɔ̃n
Pɛsianɔnɛ.
29 Bɛlisaza yã ò a ìbanɔnɛ, ben aɔ̃ gumusu tɛ̃a kɔ̃n
vura kɑ̃̀mbɛɛo dà Daniɛlinɛ wà kpàakpa kɛ̀ wà bè,
bùsu gbãadeenɔ gbɛ̃ aagɔ̃deen à ũ.
30 Gwãavĩ dɔ̃nkɔ̃ pì guun wà Babilɔnia kí Bɛlisaza
dɛ̀.
31 Midiã borii kɛ̀ wè benɛ Dariusu bé à vɛ̀ɛ à gɛ̃ɛ
ũ a wɛ̃̀ baaagɔ̃ awɛɛplaadee guu.

6

Daniɛli zuna músunɔ wɛ̀ɛn

1 À kà Dariusunɛ à bùsu gbãadeenɔ diɛ gɔ̃ɔn
baswɛɛdo, ben à ń díɛdiɛ a bùsun píngi.

2 À gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔ dìɛ ń gbɛ̃nsinɔ ũ. Daniɛli nɛ́ gɔ̃ɔn
aagɔ̃ɔ pìnɔ dokemɛ. Bùsu gbãadeenɔ è ń yãnɔ tɔ̃kɛ̃
gbɛ̃ pìnɔnɛ, lɛ wàton ásaru kɛ kínanɛro yãnzi.
3 Daniɛli ɔ̃ndɔ̃ɔ wɛ́ɛbɔna dɛ gbɛ̃nsinɔla kɔ̃n bùsu
gbãadeenɔ ń píngi, ben kína zɛ̀o à à diɛ a bùsu gbɛ̃nsi
ũ.
4 Ben gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n bùsu gbãadeenɔɔ e zɛ́ wɛtɛɛ
wà yãke ea kpata kɛ̀ à blè yã musu, mɔde à taari
vĩro, aɔ̃ɔe yãke earo, zaakɛ à náanɛ vĩ a yãkɛna guu
píngi. È pã kpá yãkeziro è sãsã yãkearo.
5 Ben aɔ̃ bè: Wé yãkee e Daniɛliaro, tó èe kɛ à
Luda doka musu baasiro.
6 Ben gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ mì pɛ̀kɔ̃rɛ aɔ̃ gàa
wà kína lè wà bè: Kí Dariusu, wà n dɔ̃ kɔ̃n aafiao!
7 Wamɔwa gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n kínanɔ kɔ̃n zɛ̀ìkpɛ
gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ kɔ̃n lɛ́dammarinɔ kɔ̃n
n ìbanɔ ń píngi, wa lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃ wá è à maa ǹ yã kɛ̀ diɛ
ǹgɔ̃ zĩi kɛɛa. Gurɔ baaakuri daguran tó gbɛ̃ wɛ́ɛ kɛ̀
dii kea ke gbɛ̃nteen yoo, tó èe kɛ mpi baasiro, wà
adee sɛ́ wà zu músunɔ wɛ̀ɛn.
8 Kí, ǹ yã pì diɛ sa ǹ ɔ da takada kɛ̀n, lɛ gbɛ̃ke tón
yã pì liɛro yãnzi. Eégɔ̃ dɛ Midiãnɔ kɔ̃n Pɛsianɔ doka
kɛ̀ weé fɔ̃ wà gbororoo ũ.
9 Ben kí Dariusu yã pì dìɛ à a ɔɔ dà takadan.
10 Kɛ̀ Daniɛli mà wà yã pì dìɛ, à tà bɛ. À kpɛ́ kɛ̀ kú
musu windonɔɔ aɛ dɔ Yerusalɛmua wɛ̃wɛ̃na. Ben à
kùɛ à adua kɛ̀ à Luda sáabu kpà, lán è kɛ nà lán guu
e dɔɔ nà gɛ̀n aagɔ̃gɔ̃.
11 Ben gbɛ̃ pìnɔ mì pɛ̀kɔ̃rɛ aɔ̃ gàa wà à è èe adua
kɛɛ èe dɔnlɛ wɛ́ɛ kɛɛ Ludaa.
12 Ben aɔ̃ gàa wà kína lè yã kɛ̀ à dìɛ pì musu wà bè:
N yã dìɛ n bè ai gurɔ baaakuri dagura gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ kɛ̀
dii kea ke gbɛ̃nteen yoo, tó èe kɛ mpi baasiro, weé

adee sɛ́ wà zu músunɔ wɛ̀ɛ guumɛ. Ben kína bè: Yã
pì seka vĩro, à gɔ̃̀ Midiãnɔ kɔ̃n Pɛsianɔ doka kɛ̀ weé
fɔ̃ wà gbororoo ũmɛ.
13 Ben aɔ̃ bènɛ: Yudanɔ bùsu zɩ̃̀zɔ Daniɛli è n yã
daro ke yã kɛ̀ ń dìɛ pì. Ègɔ̃ adua kɛɛ lán guu e dɔɔ nà
gɛ̃̀n aagɔ̃gɔ̃mɛ.
14 Kɛ̀ kína yã pì mà, à kɛ̀nɛ zaa maamaa. À zɛ̀o à
Daniɛli mì sí, ben èe à bɔna zɛ́ wɛtɛɛ ai ɔfãntɛ̃ gàa à
gɛ̃̀o kpɛ́n.
15 Ben gbɛ̃ pìnɔ ɛ̀ara wà pɛ̀kɔ̃rɛ wà gàa wà kína lè
wà bè: Kí, ń Midiãnɔ kɔ̃n Pɛsianɔ doka dɔ̃, wà bè yã
kɛ̀ kína dìɛ kɔ̃n yã kɛ̀ à gìzio liɛna vĩro.
16 Ben kína bè wà mɔ́ kɔ̃n Daniɛlio wà à zu
músunɔ wɛ̀ɛn. Kína bè Daniɛlinɛ: N Luda kɛ̀ nɛɛ̀gɔ̃
dɔnzi kɛɛnɛ gurɔ píngi n bɔ!
17 Kɛ̀ wà à zù wɛ̀ɛ pì guu, wà gbɛ̀ sɛ̀ wà tàta wɛ̀ɛ
pì lɛ́a, ben kína sèeda kɛ̀a kɔ̃n a tãngao kɔ̃n a bùsu
gbãadeenɔ tãnganɔ, lɛ gbɛ̃ke tón yãke liɛ Daniɛli
musuro yãnzi.
18 Ben kína tà bɛ à gì pɔ́ ble gwãavĩ beeeazi, bensɔ̃
èe a nɔgbɛ̃ ke yã gbekaro. Èe fɔ̃ à ii òro.
19 Kɛ̀ guu dɔ̀, guwɛɛ e kɛ̃ɛ, ben kína pì fɛ̀ɛ à gàa
músunɔ wɛ̀ɛ pì kiia kpakpaa.
20 Kɛ̀ à sɔ̃̀ wɛ̀ɛ pìzi, à lɛ́ zù Daniɛlizi kɔ̃n pɔsiaao à
bè: Daniɛli, Daniɛli, Luda Wɛ̃̀ndide zɔ̀bleri! N Luda
kɛ̀ nɛɛ̀gɔ̃ dɔnzi kɛɛnɛ gurɔ píngi fɔ̃̀ à n bɔ músunɔ
lɛ́zĩɔ́?
21 Daniɛli wèàla à bè: Luda n dɔ̃ aafiao Zaaki!
22 Ma Luda a malaika zɩ̃̀, à mɔ̀ à músunɔ lɛ́ nàkɔ̃a,
aɔ̃ɔe ma kɛ̃nnaro, zaakɛ ma dɛnɛ taarisaidee ũ. Kí,
mɛ́ɛ taari ke kɛnnɛ zikiro.

23 Kína pɔɔ kɛ̀ nna maamaa, ben à bè wà Daniɛli
gá wà à bɔ wɛ̀ɛ pì guu. Kɛ̀ wà à bɔ̀, wèe e à kɛ̃̀nna
gukearo kɛ̀ à Luda náanɛ kɛna yãnzi.
24 Ben kína bè wà mɔ́ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã dì
Daniɛlianɔ, ben wà ń zúzu wɛ̀ɛ pì guu se kɔ̃n ń nɛ́nɔ
kɔ̃n ń naɔ̃nɔo. Ai aɔ̃gɔ̃ gá tɔɔtɛ le, músunɔ ń dã aɔ̃ ń
kũkũ aɔ̃ ń wánɔ wìwi píngi.
25 Kí Dariusu takada kɛ̃̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú a bùsu
guunɔnɛ ń píngi kɔ̃n bori sãnda píngio à bè: Àgɔ̃ kú
aafiao maamaa!
26 Ma yã kɛ̀ dìɛ ma bùsu gbɛ̃ píngineɛ, kɛ̀ aɔ̃gɔ̃
Daniɛli Luda vĩa vĩ aɔ̃ dɔnzi kɛnɛ. Zaakɛ Luda
Wɛ̃̀ndide kɛ̀ kuu gurɔ píngin à ũ. À kpata yãana
vĩro, ègɔ̃ kí blee gurɔ píngimɛ.
27 È gbɛ̃ mì sí è ń bɔ. È dabuyãnɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ
kɛ musu kɔ̃n tɔɔtɛo. Àmbe à Daniɛli bɔ̀ músunɔ lɛ́zĩ.
28 Daniɛli gbãaa è Dariusu kíblegurɔ kɔ̃n Pɛsia
bori Sirusu kíblegurɔɔo.

7

Daniɛli wɛ́ɛgupu'ena pɔ́ bɛ̃ɛ mɛ̀n siigɔ̃ɔnɔ yã musu

1 Babilɔnu kí Bɛlisaza kíblena wɛ̃̀ káaku guu
Daniɛli wɛ́ɛgupu è, à yãke è a laasuu guu gurɔɔ kɛ̀
à daɛna a gádoa, ben à wɛ́ɛgupu pì yã kɛ̃̀ takadan à
à yã mìnɔ ò.
2 Daniɛli bè: Mɛ́ɛ guu gwaa wɛ́ɛgupu'ena guu
gwãavĩ, ben ma ludambɛ ĩa mɛ̀n siigɔ̃ɔ è, aɔ̃ɔe
kakaa ísia bítala.
3 Ben pɔ́ bɛ̃ɛ bíta mɛ̀n siigɔ̃ɔnɔ bɔ̀ ísiaan, aɔ̃ borii bɔ̀
doodo.
4 À káakudee bɔ̀ lán músu kɛ̀ à kúu dɛ̀bɛnɔ vĩi bà.
Kɛ̀ mɛ́ɛ gwaa, wà à dɛ̀bɛ wòwoa, ben wà à sɛ̀ wà zɛ̀

à gbá plaaaa lán gbɛ̃ntee bà, ben wà gbɛ̃ntee swɛ̀̃
dànɛ.
5 Ben ma pɔ́ bɛ̃ɛ plaadee è, à bɔ̀ lán kpera bà. À
gɛɛkɛsɛkɛna, gbɛ̀̃ntɛ̃wa mɛ̀n aagɔ̃ kpana à lɛ́zĩ. Ben
wà bènɛ à fɛɛ à nɔ̀bɔ só maamaa.
6 Beee gbɛra ma guu gwà, ben ma pɔ́ bɛ̃ɛ pãnde è,
à bɔ̀ lán gbèka bà. À dɛ̀bɛ vĩ a kpɛɛa lán bãa bà mɛ̀n
siigɔ̃ bensɔ̃ à mì vĩ mɛ̀n siigɔ̃. Wà à kpà kpatan.
7 Beee gbɛra kɛ̀ mɛ́ɛ guu gwaa wɛ́ɛgupu pì guu
gwãavĩ lɛ, ma pɔ́ bɛ̃ɛ siigɔ̃dee è, è tó vĩa gbɛ̃ kũ ai
swɛ̀̃ kɛ̃n. À gbãaa sáa vĩro. À swaa nɛ́ mɔ̀simɛ bensɔ̃
à bíta, è pɔ́ sóo, à wíwi, è kèsɛ pɛ́ɛpɛɛ à kpaaa kɛ̀ gɔ̀̃a.
À bɔ̀ ado kɔ̃n pɔ́ bɛ̃ɛ kɛ̀ aɔ̃ dɔ̀nɛ aɛnɔ. À koba mɛ̀n
kuri.
8 Kɛ̀ mɛ́ɛ laasuu lɛɛ à koba pìnɔ yã musu, ben ma
koba pãnde è, à nɛ́ngo èe bɔɔ ń tɛ́, ben koba káaku
mɛ̀n aagɔ̃ɔnɔ wòwo aɔ̃ guu bɔ̀nɛ. Má è koba nɛ́ngo
pì wɛ́ɛ vĩ lán gbɛ̃ntee pɔ́ bà. À lɛ́ vĩ dɔ kɛ̀ ègɔ̃ wada
yã oo.

9 Kɛ̀ mɛ́ɛ gwaa, má è wà kíblekitanɔ kàɛ, ben
Tontoride mɔ̀ à vɛ̀̃ɛa. À pɔ́kãsãanɔ dɛ pú fénfen lán
buu bà, à mìkã dɛ lán sãkã bà. À kíblekita dɛ tɛ́nɛnɛ
ũ, à górogbanɔ vĩ aɔ̃e tɛ́ bɔɔ.
10 Tɛ́ bɔ̀ à gĩzĩ èe bàa lɛɛ à aɛ lán swaa bà. Gɔ̃ɔn bɔrɔ
lɛo bɔrɔ e ìba bleenɛ, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna à aɛnɔ kà gɔ̃ɔn
miliɔ̃ basɔɔro. Yãkpaɛkɛrinɔ vɛ̀ɛ, ben wà takadanɔ
wɛ̀̃wɛ̃.
11 Ben má kpɛ́ mɛ́ɛ tàasi kɛɛ wada yã kɛ̀ koba pì e
oo yãnzi, ben má kpɛ́ mɛ́ɛ gwaa ai wà gàa wà pɔ́ bɛ̃ɛ
pì dɛ̀ wà à gɛ̀ dúgu zɔ̀̃ wà sɛ̀ wà zù tɛ́n.
12 Wà pɔ́ bɛ̃ɛ pãndenɔ bɔ̀ kpatan, mɔde wà ń tó

wɛ̃̀ndio ai gurɔ plaa.
13 Kɛ̀ mɛ́ɛ guu gwaa gwãavĩ wɛ́ɛgupu pì guu lɛ,
ben ma pɔ́ è lán gbɛ̃ntee nɛ́ bà, èe mɔɔ ludambɛ
luguun. Kɛ̀ à kà, ben wà à kpan'aɛ kɛ̀ wà gàao
Tontoride kiia.
14 À à kpà kpatan à iko kpàa kɔ̃n gakuio, ben
baade píngi dɔnzi kɛ̀nɛ, bùsu píngi gbɛ̃ kɔ̃n bori
sãnda píngio. À iko égɔ̃ kuu gurɔ píngi à yãana vĩro,
à kpata é mì dɛ zikiro.

Wɛ́ɛgupu bɔkɔ̃tɛna

15 Mamɔma Daniɛli ma pɔɔ yàka. Yã kɛ̀ mɛ́ɛ ee ma
laasuu guu tò swɛ̃̀ kɛ̃̀magu.
16 Ma sɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna gweenɔ dokezi ma yã
pìnɔ yãpuraa gbèkaa píngi. Ben à yã òmɛ à yã pìnɔ
bɔ̀kɔ̃tɛmɛ.
17 Pɔ́ bɛ̃ɛ bíta mɛ̀n siigɔ̃ɔ pìnɔ nɛ́ kpata mɛ̀n siigɔ̃ɔ
kɛ̀ aɔ̃é bɔ anduna guunɔmɛ.
18 Mɔde Luda Musude gbɛ̃nɔ bé wé kpata sí wà
ble aɔ̃égɔ̃ vĩ gurɔ píngi, kpata pì égɔ̃ yãana vĩro.
19 Beee gbɛra má yezi mà yãpuraa dɔ̃ pɔ́ bɛ̃ɛ
siigɔ̃de yã musu. À taka bɔ̀ ado kɔ̃n pɔ́ bɛ̃ɛ
kpaaanɔmɛ, è tó vĩa gbɛ̃ kũ dɛ à kpaaanɔla. À swaa
nɛ́ mɔ̀simɛ, à ɔnkɔkɔ nɛ́ mɔ̀gotɛ̃mɛ, è pɔ́ só à wíwi è
kɛ̀sɛ pɛ́ɛpɛɛ à kpaaa kɛ̀ gɔ̃̀a.
20 Má yezi mà koba mɛ̀n kuri kɛ̀ aɔ̃ɔ kú à mìanɔ
yáasi dɔ̃ dɔ kɔ̃n koba kɛ̀ bɔ̀ ben koba mɛ̀n aagɔ̃ɔnɔ
wòwo wà guu tònɛo. Koba pì wɛ́ɛ vĩ kɔ̃n lɛ́o, è wada
yã o, à zɛna gbãa dɛ à kpaaanɔla.
21 Kɛ̀ má kpɛ́ mɛ́ɛ gwaa, koba pì e zɪ̃̀ kaa kɔ̃n Luda
gbɛ̃nɔ èe ń fuu.

22 Ben Tontoride pì mɔ̀ à yã nnaa kpà a gbɛ̃ pìnɔa,
zaakɛ kpata gɔ̃na Luda Musude gbɛ̃nɔ pɔ́ ũ gurɔɔ bé
à kà.
23 Wà bèmɛ lán kɛ̀ bà. Pɔ́ bɛ̃ɛ mɛ̀n siigɔ̃dee pì nɛ́
kpata siigɔ̃dee kɛ̀ eé bɔ anduna guumɛ. À taka bɔ̀
ado kɔ̃n kpata kpaaanɔ, eé da andunala píngi à kɛ̀sɛ
pɛ́ɛpɛɛa à wíwi.
24 Koba mɛ̀n kuri pìnɔ nɛ́ kpata pì kína gɔ̃ɔn
kuri kɛ̀ aɔ̃é kí bleenɔmɛ. Kína kɛ̀ bɔ̀ adona kɔ̃n
à káakupɔnɔ é fɛɛ ń gbɛra eé kí gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔnɔ bɔ
kpatan.
25 Eé Luda Musude tɔ́ zaaa sí eé gbãa mɔ́ à
gbɛ̃nɔnɛ eé wɛtɛ à zĩbaa gurɔɔnɔ kɔ̃n doka kɛ̀ Ludaa
dìɛnɔ liɛ. Wà Luda gbɛ̃nɔ nànɛ à ɔzĩ wɛ̃̀ aagɔ̃ kɔ̃n a
kusuo.
26 Mɔde yãkpaɛkɛrinɔ é vɛ̃ɛ aɔ̃ à bɔ kpatan, aɔ̃é
kpata pì mì dɛ míɔmiɔ ai gurɔ píngi
27 gbasa wà anduna kpata píngi kíkɛ kɔ̃n ikoo kɔ̃n
bítakɛɛo kpá Luda Musude gbɛ̃nɔa. À kpata pì nɛ́
kpata kɛ̀ eé yãaromɛ, kpatablerinɔ é dɔnzi kɛnɛ aɔ̃é
mì siɛnɛ ń píngi.
28 Yã pì lɛ́n gwe. Mamɔma Daniɛli, ma laasuunɔɔ
tò vĩa ma kũ maamaa, ma uu lìɛ, ben má yã pì kũna
ma swɛ̃̀n.

8

Sãkaro swèekɛna kɔ̃n blèkofĩio

1 Bɛlisaza kíblena wɛ̃̀ aagɔ̃dee guu mamɔma
Daniɛli ma wɛ́ɛgupu è à kɛ̀ má è káaku baasi.
2 Mɛ́ɛ guu gwaa ma wɛ́ɛgupu'ena pì guu, ben má
è má kú kíbɛ Susa wɛ́tɛdaan Elamu bùsun. Má kú
swaa kɛ̀ wè be Ulai saɛ.

3 Ma wɛ́ɛ sɛ̀ ma guu gwà, ben ma sãkaro è zɛna
swaa pì lɛ́a. À koba vĩ mɛ̀n plaa. Aɔ̃ɔ gbȁa, mɔde à
doo gbȁa dɛ à doola, à kɛ̀ gbȁa pì bɔ̀ zãamɛ.
4 Ma sãkaro pì gwà, èe sɔ̃ dadaa ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpa
kɔ̃n gu'igbãroo kpaao kɔ̃n sɔɔmɛtɛ kpaao, èe koba
máɛmaɛɛ. Nɔ̀bɔ kee e fɔ̃ à zɛ̀ à gìnɛro, gbɛ̃kee e fɔ̃ à
bɔ̀ à gbãaa ɔzĩro. Ègɔ̃ a zĩnda pɔyezi kɛɛmɛ, ben à a
zĩnda sɛ̀ lezĩ.
5 Mɛ́ɛ laasuu lɛɛ yã pìa, ben ma blèkofĩi è bɔna
ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpa, à bà andunala píngi à gbá e pɛ́ɛ
tɔɔtɛro. À koba bíta vĩ a wɛ́ɛgbãtãn.
6 À gàa sãkaro kɛ̀ zɛna swa lɛ́a pì kiia, ben à kúu
òa kɔ̃n pɔfɛ̃ pãsĩo.
7 Kɛ̀ má è à sùzi kɔ̃n pɔfɛ̃o lɛ, à à gbɛ̃̀gbɛ̃ ai à à
koba mɛ̀n plaaa pìnɔ ɛ̀'ɛ, ben sãkaro pì e fɔ̃ à pɛ̀aro.
Blèkofĩi à nɛ̀ à kɛ̀sɛ pɛ̀ɛpɛɛa, gbɛ̃kee e fɔ̃ à à bɔ̀ à ɔzĩro.
8 Ben blèkofĩi a zĩnda dì, mɔde kɛ̀ à pɛ̀ɛ maamaa,
à koba bíta pì ɛ̀, ben koba pãndenɔ bɔ̀ɛ wà kpà mɛ̀n
siigɔ̃ à gɛ̃ɛ ũ, aɔ̃ lɛ́ dɔdɔ anduna gooda siigɔ̃ɔnɔa.
9 Koba pìnɔ doke gbȁdã nɛ́ngo bɔ̀, ben à bíta kȕ
maamaa. À gàa sɔɔmɛtɛ kpa kɔ̃n ɔfãntɛ̃bɔɛ kpaao
kɔ̃n bùsu maaa kpaao.
10 À bíta kȕ ai à gàa pɛ́ ludambɛ zȉkpɛɛnɔa, ben à
sɔsɔnɛ kenɔ wòro à ń kwɛ́ɛ tɔɔtɛ à kɛ̀sɛ pɛ̀ɛpɛɛḿma.
11 À a zĩnda sɛ̀ à kɛ̀ sáa kɔ̃n zȉkpɛɛ pìnɔ Kínao. À saa
kɛ̀ wègɔ̃ ooa lán guu e dɔɔ nà mì dɛ̀ à à kúkii kɛ̀ bɛzĩ
ũ.
12 Wà zȉkari pìnɔ nànɛ à ɔzĩ kɔ̃n saa kɛ̀ wègɔ̃ oo
lán guu e dɔɔ nào bɔnkpɛɛyã kɛ̀ wà kɛ̀ yãnzi, ben à
yãpuraa pȁɛ tɔɔtɛ. Yã kɛ̀ à kɛ̀ píngi bɔ̀ maa.

13 Ben má mà malaika e yã oo, ben malaika
pãnde à là à bè: Wɛ́ɛgupu'ena yã pì é gá kɛ ai
bɔrɛmɛ? Saa kɛ̀ wègɔ̃ oo lán guu e dɔɔ nà yã pì
kɔ̃n bɔnkpɛɛyã kɛ̀ è guu yaka pìo kɔ̃n Luda kpɛ́
kpam̀manao kɔ̃n kɛ̀sɛpɛɛpɛɛna zɪ̃̀kpɛɛ pìnɔao.
14 Ben à bèmɛ: Eégɔ̃ gaa ai gurɔ wàa kuri awɛɛdo
kpɛ́ basɔɔro sa'ona kɔngɔ kɔ̃n uusiɛo gbɛra, Luda
kpɛ́ é gbasa à bɔ maa.

Wɛ́ɛgupu bɔkɔ̃tɛna

15 Gurɔɔ kɛ̀ mamɔma Daniɛli mɛ́ɛ wɛ́ɛgupu pì ee
lɛ, mɛ́ɛ zɛ́ wɛtɛɛ mà à yáasi dɔ̃, ben ma pɔ́ke è zɛna
ma aɛ à bɔ̀ lán gɔ̃gbɛ̃ bà.
16 Ben ma gbɛ̃ntee kòto mà bɔna Ulaizi à lɛ zù à
bè: Gabliɛli, ǹ wɛ́ɛgupu kɛ̀ gbɛ̃ pì è bɔkɔ̃tɛnɛ.
17 À sɔ̃̀mazi ma zɛkiia. Kɛ̀ èe mɔɔ, vĩa ma kũ, ben
ma daɛ ma puua. À bèmɛ: Gbɛ̃ntee nɛ́, ǹgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀
wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń è dɛ andunayãagurɔ yã ũmɛ.
18 Gurɔɔ kɛ̀ èe yã oomɛ, ii ma kũ gbãa, má daɛna
ma puua. Ben à ɔ nàma à ma fɛɛ à ma zɛ.
19 À bè: Mɛ́ɛ yã kɛ̀ eé mɔ́ Luda pɔfɛ̃pitammagurɔ
ziakpɛɛ zĩ oonnɛmɛ, zaakɛ andunayãagurɔ yãmɛ.
20 Sãkaro kobamɛmplaadee kɛ̀ ń è pì dɛ Midiãnɔ
kɔ̃n Pɛsia kínanɔ ũmɛ.
21 Blèkofĩi sɔ̃ nɛ́ Girisi kpatamɛ. Koba bíta kɛ̀ dɔ à
wɛ́ɛgbãtãn dɛ à kína káaku ũ.
22 Koba mɛ̀n siigɔ̃ɔ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ɛ koba kɛ̀ ɛ̀ gɛ̃ɛ ũu pì nɛ́
kpata mɛ̀n siigɔ̃ɔ kɛ̀ aɔ̃é bɔɛ à borii guunɔmɛ, mɔde
aɔ̃ gbãaa é ká lán à bàro.
23 Aɔ̃ kíblena gurɔ zãa zĩ, tó aɔ̃ taarikɛna lɛ́ kà, kína
uu fɛ̃kpana mɔnafikide kàsara é fɛɛ.

24 À gbããa é kaara, èe kɛ kɔ̃n à zĩnda gbããaonlo.
À pɔ́kaatɛna é swɛ̃̀ kɛ̃ŋ́gu. Yã kɛ̀ eé kɛ píngi égɔ̃
papanamɛ, eé gɔ̃sagbããanɔ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ dúgu
zɔ̃.
25 À ɔ̃ndɔ̃ɔ guu à mɔnafiki égɔ̃ papanamɛ, eégɔ̃
daa a ka. Tó gbɛ̃nɔ yãke dɔ̃naro, ben eé ń dúgu zɔ̃
paripari eé fɛɛ kɔ̃n kínanɔ Kínao. Weé à kaatɛ, mɔde
gbɛ̃ntee ɔɔnlo.
26 Sa kɔngɔ kɔ̃n sa uusiɛo ogurɔ wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń è
nɛ́ yãpuraamɛ. Ǹ yã pì ká takadan, zaakɛ eé kɛ
ziakpɛɛ zĩmɛ.
27 Mamɔma Daniɛli ma gbããa yã̀a, ben ma gyãa
kɛ̀ gurɔ plaa. Kɛ̀ ma fɛɛ, ma ɛara ma zĩi kɛ̀ kínanɛ.
Ma bídi kɛ̀ wɛ́ɛgupu kɛ̀ má è pì yãa, mɛ́ɛ à bɔkɔ̃tɛna
dɔ̃ro.

9

Daniɛli aduakɛna

1 Asueru nɛ́ Dariusu, Midiã bori kíblena Ba-
bilɔnia bùsun wɛ̃̀ káaku guu,
2 mamɔma Daniɛli ma yã kɛ̀ Dii ò annabi
Yɛrɛmayanɛ è takadan à bè, Yerusalɛmu é gɔ̃ bɛzĩ
ũ wɛ̃̀ baaagɔ̃ akurimɛ.
3 Ben ma aɛ dɔ̀ Dii Ludaa ma kúɛ kɛ̀nɛ ma wɛ́ɛ
kɛ̀a kɔ̃n lɛ́yinao kɔ̃n túbuo kuna ma mìa kɔ̃n pɔsia
utanɔo dana.
4 Ma adua kɛ̀ Dii ma Ludaa, ma a gbɛ̃nɔ durunnɔ
ònɛ ma bè:
N yã nna Dii Luda. Ń bíta bensɔ̃ ń naasi vĩ.
Nɛ̀ɛgɔ̃ n bà kuuna kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yenzi aɔ̃è n yã
maanɔ kũna náanɛ guu.
5 Wa durun kɛ̀ wa yã zaaa kɛ̀. Wa taari kɛ̀nnɛ
wa kpɛɛ lìnnɛ. Wa bɔ yã kɛ̀ ń dìɛ kɔ̃n n dokanɔ kpɛɛ.

6 N zɔ̀bleri annabinɔ yã ò wa kínanɔnɛ kɔ̃n wa
kpatablerinɔ kɔ̃n wa dezinɔ kɔ̃n wa bùsu gbɛ̃nɔ ń
píngi kɔ̃n n tɔ́o, ben wée ń yã maro.
7 Dii, ń maa. Wapinɔ sɔ̃ wa gɔ̃ kɔ̃n wío gbã̀a,
wamɔwa Yerusalɛmudeenɔ kɔ̃n Yudanɔ píngi kɔ̃n
Isaraili kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kĩinɔ kɔ̃n Isaraili kɛ̀ aɔ̃ɔ kú zã̀ bùsu
kɛ̀ n ń fãakɔ̃an aɔ̃ bɔna n kpɛɛ yãnzinɔ ń píngi.
8 Dii, wí wa kũ durun kɛ̀ wá kɛ̀nnɛ yãnzi,
wapinɔ kɔ̃n wa kínanɔ kɔ̃n wa kpatablerinɔ kɔ̃n wa
dezinɔ.
9 Dii wa Luda, baa kɛ̀ wa sãsã n yãa, ń wɛ̃nda
vĩ kɔ̃n sùuo.
10 Dii wa Luda, wée mì siɛnnɛro wée tɛ́ doka kɛ̀
ń dà n zɔ̀bleri annabinɔnɛ aɔ̃ɔ òweenɔziro.
11 Isarailinɔ pã̀ n dokanɛ ń píngi aɔ̃ gì n yã mazi.
Ben n láari kɛ̀wa kɛ̀ wa durun kɛ̀nnɛ yãnzi, lán ń ò
n zɔ̀bleri Musa doka takadan nà.
12 N yã kɛ̀ n bè eé wa lee kɛ̀we kɔ̃n wa gbɛ̃nsinɔ.
N mɔ́nzi kpàwazi, wèe yã kɛ̀ Yerusalɛmu lè taka e
anduna guu zikiro.
13 Wa Luda, yã pì wa le lán à yã kú Musa doka
takadan nà, mɔde wée n kii wɛtɛro, wée kpɛɛ li wa
durunnɔnɛ wa làakari dɔ̀ n yãpuraaaro.
14 Dii wa Luda, nɛ́ɛ gì kɛ kɔ̃n mɔ́nzi
kpanawazioro, zaakɛ n yã ègɔ̃ nna n yãkɛna guu
píngi, ben wée n yã maro.
15 Dii wa Luda, n bɔ kɔ̃n wa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ n gbɛ̃
ũunɔ zaa Igipiti kɔ̃n n gã̀sã gbãaao, n tɔ́ bɔ̀ lán à kuu
ai kɔ̃n a gbã̀ao nà. Wa durun kɛ̀ wa taari kɛ̀nnɛ.
16 Dii, lán n yãkɛnanɔɔ maa píngi nà, ǹ n pɔfɛ̃
kɔ̃n n pɛ̃tɛ̃o kɛ̃ n wɛ́tɛ Yerusalɛmua kɔ̃n n kpiiio
sa, zaakɛ Yerusalɛmu kɔ̃n wamɔwa kɛ̀ wá dɛ n gbɛ̃
ũunɔ gɔ̃̀ fabona pɔ́ ũ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ ligawaziinɔnɛ ń píngi

wa durunnɔ kɔ̃n wa dezinɔ yãzaakɛnao yãnzi.
17 Wa Luda, ǹ mamɔma n zɔ̀bleri wɛ́ɛkɛɛ kɛ̀ mɛ́ɛ
kɛɛmma sí sa kɔ̃n ma wɛ̃nda wiiio. Dii, ǹ aɛ dɔ n
kúkii kɛ̀ gbòroa n tɔ́ yãnzi.
18 Luda, ǹ swã kpá ǹ ma yã ma. Ǹ wɛ́ɛ sɛ́ ǹ wɛ́tɛ
kɛ̀ n tɔ́ kúa bɛzĩ gwa. Èe kɛ wa maakɛna yãnzin wée
wɛ́ɛ kɛɛmmaziro, n wɛ̃nda bíta yãnzimɛ.
19 Dii, ǹ ma yã ma! Dii, ǹ sùu kɛ! Dii, ǹ swã kpá
ma yãzi ǹ kɛ kpakpaa! Ma Luda, ǹton gì kɛro n tɔ́
yãnzi, zaakɛ n tɔ́ kú wɛ́tɛ pìa kɔ̃n n gbɛ̃nɔmɛ.

Azuma baaagɔ̃ akuri yã

20 Gurɔɔ kɛ̀ mɛ́ɛ yã oo lɛ, mɛ́ɛ adua kɛɛ mɛ́ɛ ma
durunnɔ yã oo kɔ̃n ma gbɛ̃ Isarailinɔ durunnɔo,
mɛ́ɛ wɛ́ɛ kɛɛ Dii ma Ludaa à kpii yã musu,
21 kɛ̀ mɛ́ɛ adua kɛɛ lɛ, Gabliɛli, gbɛ̃ kɛ̀ má è
wɛ́ɛgupu'ena guu yãa pì vɩ̀a à mɔ̀ ma kiia sa uusiɛ
ogurɔ.
22 À yã òmɛ à bè: Daniɛli, ma bɔ ma mɔnzi lɛ mà
n wɛ́ɛ kɛ̃nnɛmɛ, n dɔ̃na e à kaara.
23 Kɛ̀ n na aduakɛnaa, Luda n wɛ́ɛkɛɛ sì, ben ma
mɔ mà onnɛ, zaakɛ à gbɛ̃ yenzideen n ũ. Ǹ làakari
dɔ yã kɛ̀a ǹ laasuu lɛ́ wɛ́ɛgupu kɛ̀ nɛ́ɛ eea.
24 Luda azuma baaagɔ̃ akuri dìɛ n gbɛ̃nɔnɛ kɔ̃n
n wɛ́tɛ pìo, lɛ à taarinɔ mì dɛ à durunnɔ vĩi à yã
zaaanɔ kɛ̃awa, eé bɔ kɔ̃n bɔna maaa kɛ̀ eé yãarooo,
wɛ́ɛgupu'ena kɔ̃n annabikɛɛ kɛnao lɛ́ é ká, weé
Ludakukii kya kɛ.
25 Ǹ laasuu lɛ́ yã kɛ̀a ǹgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ naana zaa gurɔɔ
kɛ̀ wà dìɛ kɛ̀ Yerusalɛmu é ɛara à su a gwena ziia ai
à gàa pɛ́ Mɛsaya mɔ́gurɔɔa eégɔ̃ dɛ azuma swɛɛplaa
kɔ̃n azuma baaagɔ̃ awɛɛplaao ũmɛ. Weé ɛara wà

káɛ weé à gãalɛnɔ kɛkɛ kɔ̃n zɛ́daanɔ, mɔde nawɛ̃a
égɔ̃ kuu gurɔɔ pìa.
26 Azuma baaagɔ̃ awɛɛplaaa pì gbɛra weé
Mɛsaya pì dɛ, gbɛ̃ke é zɛoro. Kína kɛ̀ èe mɔɔ zɪ̀kpɛɛnɔ
é wɛ́tɛ pì kaatɛ kɔ̃n Luda kpɛ́o. À mìdɛna é su lán
í gublena bà. Ai à lɛ́ gɔ̃ gá ká zɪ̀kana kɔ̃n kaatɛnao
égɔ̃ kuu lán Ludaa dìɛ nà.
27 Kína pì é lɛdolɛ kɛ kɔ̃n gbɛ̃nɔo pari ai azuma do.
Azuma doo pì dagura eé sa'ona kɔ̃n gbadanao mì
dɛ à tɛ̃̀pɔ guyakari pɛ́ɛ gwe ai kaatɛna kɛ̀ Ludaa dìɛ
guyakari pìnɛ gá à leo.

10

Gakuidee bɔ à mɔna Daniɛlizi

1 Pɛsianɔ kí Sirusu kíblena wɛ̃̀ aagɔ̃dee guu wà
yã bìia Daniɛli kɛ̀ wè benɛ dɔ Bɛtɛsazanɛ. Yã pì
nɛ́ yãpuraamɛ, bensɔ̃ zɪ̀ gbãa yãmɛ. À yã pì mà
wɛ́ɛgupu'ena guumɛ, ben wà à bɔ̀kɔ̃tɛnɛ.
2 Gurɔ beeea mamɔma Daniɛli, mɛ́ɛ pɔsiaa kɛɛ
azuma aagɔ̃ɔ dagura.
3 Mɛ́ɛ pɔ́ nnaa blero, nɔ̀bɔ ke wɛ̃ɛ e gɛ̃ ma lɛ́nlo.
Mɛ́ɛ nɔ́si kɛmaro ai azuma aagɔ̃ɔ pì gàa à pàpao.
4 Mɔ káaku gurɔ baro awɛɛsiigɔ̃dee zĩ má zɛna
swa bíta kɛ̀ wè sísi Tigiri saɛ.
5 Ma wɛ́ɛ sɛ̀ ma guu gwà, ben ma gbɛ̃ke è à táaru
bisa dana, vura maa asaa dɔna à pii.
6 À mɛ̀ bɔ̀ lán gbɛ̀ bɛ̀ɛdee bà, à uu dɛ lán loupina
bà. À wɛ́ɛ dɛ lán sɛ̃̀tɛ́ bà, à ɔɔnɔ kɔ̃n à gbánɔɔ e tɛ́ kɛɛ
lán mɔ̀gotɛ̃ lɔ́lɔna bà. À kòto dɛ lán gbɛ̃ parii kĩi bà.

7 Mamɔma Daniɛli mámbe ma wɛ́ɛgupu pì è
mado. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kúmaonɔɔ e ero, mɔde swɛ̃̀ kɛ̃̀ńgu,
ben aɔ̃ bàa lɛ̀ wà gàa wà ùtɛ.
8 Mámbe ma gɔ̃ mado, mɛ́ɛ wɛ́ɛgupu bíta pì ee. Ma
gbãaa yà̃a, ma uu lìɛ, ma gɔ̃ gbãaa sai.
9 Ma à kòto mà, ben gurɔɔ kɛ̀ mɛ́ɛ maa, ii ma kũ
gbãa, ma daɛ ma puua.
10 Ben wà ɔ nàma wà ma sɛ wà ma kuɛ ma kosooa
kɔ̃n ma ɔɔo, mɛ́ɛ lugalugaa.
11 Ben wà bèmɛ: Luda gbɛ̃ yenzide Daniɛli, ǹ
làakari dɔ yã kɛ̀ mɛ́ɛ oonnɛɛa. Ǹ fɛɛ ǹ zɛ, zaakɛ
wà ma zĩmmamɛ. Kɛ̀ à òmɛ lɛ, ma fɛɛ ma zɛ, mɛ́ɛ
lugalugaa.
12 Ben à ɛ̀ara à bèmɛ: Daniɛli, ǹton tó vĩa n kũro,
zaakɛ zaa gurɔ káaku kɛ̀ n n nɔ̀sɛ kpà yã wàaripanaa
bensɔ̃ n n zĩnda bùsa Ludanɛ, à yã sìnyo. N yã pì
yãnzin ma mɔzi.
13 Pɛsia bùsu tãa kí ma dãdã gurɔ baro awɛɛdo,
ben malaika kínɔ do Mikaɛli bé à mɔ̀ à ma ĩan kà.
14 Ma mɔ lɛ mà yã kɛ̀ eé n gbɛ̃nɔ le gurɔ zãa zĩ
bɔkɔ̃tɛnnɛ, zaakɛ wɛ́ɛgupu kɛ̀ nɛ́ɛ ee kuu zia yã ũmɛ.
15 Gurɔɔ kɛ̀ èe yã pì oomɛ, ma a mì pɛ̀ɛ, má yĩtɛna
kítikiti.
16 Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ lán gbɛ̃ntee bà pì ɔ kɛ̀ ma lɛ́a, ben ma
lɛ́ wɛ̃̀ ma yã ò. Ben ma bè gbɛ̃ kɛ̀ zɛna ma aɛnɛ: Dii,
ma wãwãa mà pɔ́ kɛ̀ mɛ́ɛ ee yãnzi, ma gɔ̃ gbãaa sai.
17 Dii, mamɔma n zɔ̀bleri mɛ́ kɛ diamɛ mà yã
onyo? Má gbãa vĩ dɔro, wesabona kɛ̀mao zĩ'ũ.
18 Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ lán gbɛ̃ntee bà pì ɛ̀ara à ɔ kɛ̀ma à ma
gba gbãaa
19 à bè: Luda gbɛ̃ yenzide, ǹton tó vĩa n kũro. Ǹgɔ̃
kú kɔ̃n aafiao! Ǹ tó n làakari gɔ̃ kpaɛna! Ǹ swɛ̃̀ gɔ̃

gbãa! Kɛ̀ à yã òmɛ, ben ma gbãa è ma bè: Dii, ǹ yã
omɛ sa, zaakɛ n ma gba gbãaa.
20 Ben à bè: Ń yã kɛ̀ tò ma mɔ n kiia dɔ̃ɔ́? Mɛ́ ɛara
mà gá zɪ̃̀ ká kɔ̃n Pɛsia tãa pìo tia. Tó ma ta, Giriki
tãa é mɔ́.
21 Mɔde mɛ́ yã kɛ̀ kú Yãpura Takadan onnɛ gĩa.
Gbɛ̃kee e zɛ à ma ĩan káro, séde a malaika Mikaɛli
baasiro.

11

1 Midiã bori Dariusu kíblena wɛ̃̀ káaku guu, ma zɛ
ma gi kɔ̃n Mikaɛlio ma à dã̀kpa.

Sɔɔmɛtɛ kína kɔ̃n gu'igbãro kínao

2 Yãpuraan mɛ́ɛ oonnɛ. Kína pãndenɔ é fɛɛ gɔ̃ɔn
aagɔ̃ aɔ̃ kí ble Pɛsia bùsun. Aɔ̃ siigɔ̃dee tɛ́ ń kpɛɛ,
eégɔ̃ auziki vĩ maamaa dɛńla. Eé gbãaa e a auziki
pì yãnzi eé tó gbɛ̃ píngi fɛɛ Girisi bùsuzi.
3 Kína gbãadee é fɛɛ à kí ble bùsunɔa pari, eégɔ̃ kɛɛ
lán à yezi nà.
4 À fɛɛna gbɛra à kpata é gboro à kɛ lɛo siigɔ̃,
anduna gooda siigɔ̃ɔnɔ baade kɔ̃n a pɔ́o. Èe kɛ à
boriinɔ bé wé kpata pìnɔ blero, gbɛ̃ pãndenɔ bé wé
ble, à kpata pìnɔ gbãaa é ká à káakupɔ ũro.
5 Sɔɔmɛtɛ kpa kína égɔ̃ gbãa vĩ, mɔde à zɪ̃̀kpɛɛnɔ
gbɛ̃nsi ke égɔ̃ gbãa vĩ dɛàla. Eé kí ble à kpata égɔ̃
bíta.
6 Gurɔ plaaa gbɛra aɔ̃é lɛdolɛ kɛ. Sɔɔmɛtɛ kpa kína
é a nɛ́nɔkparɛ kpãsã gu'igbãro kínaa lɛdolɛkɛna kɔ̃o
sèeda ũ, mɔde nɔgbɛ̃ pì égɔ̃ iko vĩ gwero, kína pì kɔ̃n
à nɛ́o é gì kɛro. Weé nɔgbɛ̃ pì kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀onɔ
kɔ̃n à deo kɔ̃n à ĩankario kpáḿma gurɔ beeea.

7 Nɔgbɛ̃ pì danɛ ke bé eé kí ble à de gɛ̃ɛ ũ. Eé lɛ́ɛ
gu'igbãroo kpa kína zɪ̀kpɛɛnɔa eé gɛ̃ à zɛki gbãaan.
Eé zɪ̀ káńyo à gbãa mɔ́ńnɛ.
8 Eé ń tãanɔ kɔ̃n ń dii kɛ̀ aɔ̃ kàsanɔ sɛ́ɛ wà táo
Igipiti kɔ̃n ń pɔ́ bɛ̀ɛdee kɛ̀ wà kɛ̀ kɔ̃n vurao kɔ̃n
kondogionɔ. Eé gu'igbãroo kpa kína tón gĩa gurɔ
plaa.
9 Gu'igbãro kpa kína pì é mɔ́ à lɛ́ɛ sɔɔmɛtɛ kpa kína
pì bùsua se, mɔde eé ɛara à tá a bùsun.
10 À nɛ́nɔ é zɪ̀ soru kɛ aɔ̃ zɪ̀kpɛɛnɔ kakɔ̃a paripari.
Aɔ̃é da zɛ́n aɔ̃ dagula lán swapana bà. Aɔ̃é zɪ̀ ká ai
aɔ̃ gá káo à zɛki gbãaan.
11 Sɔɔmɛtɛ kpa kína é fɛ̃ eé gá zɪ̀ ká kɔ̃n gu'igbãroo
kpa kínao kɔ̃n zɪ̀kpɛɛ kɛ̀ à kàkɔ̃a paripariinɔ eé zɪ̀
blemḿma.
12 Tó à zɪ̀kpɛɛ pìnɔ sɛ̀ɛ à tàńyo, eé a zĩnda sɛ́ lezĩ. Eé
ń dɛdɛ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri, mɔde eé e à zɪ̀ blemḿma gurɔ
píngiro.
13 Gu'igbãro kpa kína é ɛara à zɪ̀kpɛɛnɔ kakɔ̃a
paripari dɛ à káakupɔla. Tó à gurɔɔ kà, eé mɔ́ kɔ̃n
a zɪ̀kpɛ parii pìnɔ, baade kɔ̃n a gɔ̃kɛbɔnɔ.
14 Gurɔ beeea gbɛ̃ paridee é fɛɛ sɔɔmɛtɛ kpa kínazi.
N bori gɔ̃ pãsĩnɔ é fɛɛzi wɛ́ɛgupu kɛ̀ ń è yãpapana
yãnzi, mɔde aɔ̃é mìnnaa kɛro.
15 Gu'igbãro kpa kína é mɔ́ à wɛ́tɛ bĩide kagura kɛ
eé sí. Sɔɔmɛtɛ kpa zɪ̀kpɛɛnɔ gbãaa é fɔ̃ à kpáńnɛro,
baa aɔ̃ zɪ̀kpɛ maaanɔ. Aɔ̃ gbãaa é fɔ̃ro.
16 Kína kɛ̀ mɔ̀ à lɛ̀ɛa é kɛ lán à yezi nà, gbɛ̃ke é fɔ̃ à
kpánɛro. Eé zɛ bùsu maaan eégɔ̃ à kaatɛna zɛ́ vĩ.
17 Eé zɛo à mɔ́ kɔ̃n a bùsu ikoo píngi, mɔde eé
lɛdolɛ kɛ kɔ̃n sɔɔmɛtɛ kpa kínao. Eé a nɛ́nɔkparɛ

kpãsãa lɛ à e à à kpata yaka yãnzi. Yã pì é zɛ́ kɛro, eégɔ̃ àre ke vĩnɛro.
18 Eé gbasa à aɛ dɔ ísiaa saɛ bùsunɔa eé sí pari, ben
zɪ̃̀kpɛɛnɔ gbɛ̃nsi ke é à wada mì dɛ eé tó à wada wí à musu.
19 Eé ɛara à aɛ dɔ a bɛ bùsu zɛki gbãaanɔa sa, mɔde
eé gɛ̃̀n sí à lɛ́ɛ, weé à e dɔro.
20 À gɛ̃ɛ é bɛ'ɔɔsiri gbãamɔnnɛri gbarɛḿma lɛ à a
kíkɛgakui kaara yãnzi, mɔde gurɔ plaaa gbɛra eé gamɛ, èe kɛ pɔfɛ̃ ke zɪ̃̀ yãnzinlo.
21 À gɛ̃ɛ égɔ̃ dɛ gbɛ̃ gina kɛ̀ wèe à kpá kpatanloo
ũ. Gurɔɔ kɛ̀ gbɛ̃nɔ yãke danaro, eé mɔ́ à lɛ́nnaa
kásańnɛ à kpata síḿma.
22 Eé zɪ̃̀kpɛɛnɔ wíwi a aɛ dúgudugu, eé ń kaatɛ kɔ̃n
kína kɛ̀ à lɛdolɛ kɛ̀oo.
23 Lɛdolɛkɛnao gbɛra eé bɔ à kpɛɛ, à gbãaa é
kaara, baa tó à gbɛ̃nɔɔ pariro.
24 Eé gɛ̃ bùsu auzikidee kɛ̀ à gbɛ̃nɔ yãke dana-
roonɔzi, eé yã kɛ̀ a denɔ ke a dezinɔ e fɔ̃ wà kɛ̀roo
kɛ. Eé ń pɔ́nɔ sɛ́ɛ eé ń pɔ́kãdeenɔ nakɔ̃a eé ń auziki
pìnɔ kpaatɛtɛ a ìbanɔnɛ. Eé à zaaa kpakɔ̃sɔ̃ zɛki
gbãaanɔzi, mɔde eé gurɔ plaaa kɛro.
25 Eé swɛ̃̀ diɛ à tɛ́ ká a zĩndan. Eé gɛ̃ sɔɔmɛtɛ kpa
kínazi kɔ̃n zɪ̃̀kpɛɛnɔ paripari. Sɔɔmɛtɛ kpa kína pì é
zɪ̃̀ káo kɔ̃n a zɪ̃̀kpɛ parii kɛ̀ aɔ̃ gbãaa kɛ̀ bítanɔ, mɔde
eé ń fɔ̃ro, zaakɛ weé lɛ́ kpakɔ̃sɔ̃zimɛ.
26 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è pɔ́ bleonɔ é zɪ̃̀bɔnkpɛɛ kɛnɛ. Weé pɛ́
à zɪ̃̀kpɛɛnɔa wà ń paridee dɛdɛ.
27 Kí gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ é vɛ̃ɛ teebu dɔ̃nkɔ̃zi kɔ̃n
nɔ̀sɛzaaao aɔ̃ ɛgɛɛ tokɔ̃nɛ. Eé zɛ́ kɛro, zaakɛ yã é mì
dɛ à gurɔɔamɛ.

28 Gu'igbãro kpa kína é da a bùsu zɛ́n kɔ̃n auziki
bítao, mɔde eé yã zaaa kpakɔ̃sɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ Luda bà
kúńyonɔzi. Eé yã lúńnɛ gbasa à tá a bùsun.
29 Tó à gurɔɔ kà, eé ɛara à gɛ̃ sɔɔmɛtɛ kpa bùsuzi,
mɔde kɛ̀kii égɔ̃ dɛ lán à káakupɔ bàro.
30 Ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛndeenɔ é gínɛ kɔ̃n góro'itɛnɔ. Eé
na a sàsaa, eé ɛara à gá pɔfɛ̃ pita gbɛ̃ kɛ̀ Luda bà
kúńyonɔa. Eé zɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Luda bà kuunańyo
yã gbòronɔo.
31 À zɩ̃̀kpɛɛnɔ é Luda kpɛ́ gbãsĩ lɛ́ aɔ̃é saa kɛ̀ wègɔ̃
oo lán guu e dɔɔ nà mì dɛ aɔ̃é tɛ̃̀pɔ guyakari pɛ́ɛn.
32 Eé gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Luda bà kuunańyo yã gbòronɔ mì
liɛ kɔ̃n mɔnafikio, mɔde gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ń Luda dɔ̃ɔnɔ é zɛ
gbãa aɔ̃ gínɛ.
33 Aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩinɔ é yã da gbɛ̃nɔnɛ pari,
mɔde gurɔ plaaa dagura weé ń gbɛ̃kenɔ kwɛ́ kɔ̃n
fɛ̃ɛdaao weé ń gbɛ̃kenɔ kpáta weé ń gbɛ̃kenɔ ká
kpɛ́siaan weé ń pɔ́nɔ sívma.
34 Tó aɔ̃ lɛ̀ɛ lɛ, weé ń ĩan ká féte, mɔnafikideenɔ é
nańma pari.
35 Ɔndɔ̃ri pì kenɔ é kpágula, lɛ Luda e à ń baasa à
ń gbãsĩ worońma, lɛ aɔ̃ nɔ̀sɛ e à pura kũ ai gurɔ lɛ́
gá ká, zaakɛ gurɔɔ pì é ká lán Ludaa dìɛ nàmɛ.

Kína kɛ̀ eé a zĩnda sɛ́ lezĩ

36 Kína ke bé eé kɛ lán à yezi nà eé a zĩnda sɛ́ lezĩ,
eé bítakɛɛ dɔ̃ a zĩndanɛ dɛ tãanɔla píngi eé dɔkɛna
yã o Luda kɛ̀ dɛńlaa musu. À yã égɔ̃ gaamɛ ai Luda
pɔfɛ̃pitammagurɔɔ gá papao, zaakɛ Luda é yã kɛ̀ à
zɛ̀o kɛmɛ.
37 Kína pì é a dezinɔ tãanɔ yã daro ke tãa kɛ̀
nɔgbɛ̃nɔ ègɔ̃ yezi. Eé tãa ke yã daro eé bítakɛɛ dɔ̃ a
zĩndanɛ dɛńla píngi.

38 Eé zɛki gbãaanɔ tãa kpe da a dii ũ aɔ̃ gɛ̃ɛ ũ.
Eé dii kɛ̀ a dezinɔ dɔ̃roo pì kpe da kɔ̃n vurao kɔ̃n
kondogio kɔ̃n gbɛ̀ bɛ̀ɛdeeo kɔ̃n pɔ́ auzikideenɔ.
39 Eé yã lú zɛki gbãa gbɛ̃̀ntɛ̃nɔnɛ bori zı̃̀tɔnɔ tãa pì
gãzĩ. Eé gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ à dɔ̃ɔnɔ kpe da maamaa. Eé tó aɔ̃
kí ble gbɛ̃nɔa pari, eé bùsu kpàatɛtɛńnɛ ń asaia ũ.
40 Tó à gurɔ lɛ́ kà, sɔɔmɛtɛ kpa kína é lɛ́ɛa zı̀o,
ben gu'igbãroo kpa kína é fɛɛzi lán zàga'ĩa bà kɔ̃n
sɔ̃goronɔ kɔ̃n sɔ̃deenɔ kɔ̃n góro'itɛnɔ paripari. Eé gɛ̃
bùsunɔzi pari à dagula.
41 Eé gɛ̃ bùsu maaazi dɔ. Bùsu paridee é lɛ́ɛ, mɔde
Ɛdɔmunɔ kɔ̃n Mɔabunɔ kɔ̃n Amɔninɔ gbɛ̃nsinɔ é bɔ.
42 À iko é bùsu pariinɔ le, Igipiti é bɔro.
43 Eé gbãaa ble Igipiti auziki kɛ̀ utɛnanɔa, vura
kɔ̃n kondogio kɔ̃n pɔ́ bɛ̀ɛdeenɔ píngi. Libianɔ kɔ̃n
Etiopianɔ é mì siɛnɛ.
44 Baaru kɛ̀ eé bɔ ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa kɔ̃n gu'igbãroo
kpaao é tó swɛ̃̀ kɛ̃n, eé da zɛ́n kɔ̃n pɔfɛ̃ bítao gbɛ̃
parideenɔ kaatɛna kɔ̃n ń mìdɛnao yãnzi.
45 Eé a kíkɛ bisakutaa dɔ ísia kɔ̃n Luda kpii maaao
dagura. Gwen eé gan, gbɛ̃ke é à ĩan káro.

12

Gurɔ zãa zĩ

1 Gurɔ beeea Mikaɛli, malaika ìsi kɛ̀ è zɛ kɔ̃n n
gbɛ̃nɔo é fɛɛ. Gurɔ beee nawɛ̃a égɔ̃ bíta. Zaa boriinɔ
naana gurɔ ai gurɔ beeea à taka e kɛ zikiro. Gurɔ
beeea n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ tɔ́ kú Luda takada guunɔ é bɔ.
2 Gbɛ̃ parii kɛ̀ aɔ̃ɔe ii oo tɔɔtɛ guunɔ é vu. Aɔ̃
gbɛ̃kenɔ égɔ̃ wɛ̃̀ndi kũ eé yãaroo vĩ, aɔ̃ gbɛ̃kenɔ sɔ̃
lalandi kɔ̃n wí yãanasaio.

3 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩinɔ égɔ̃ tɛ́ kɛɛ lán musu pɔ́nɔ
bà. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è tó parii bɔ maaa pìnɔ égɔ̃ tɛ́ kɛɛ lán
sɔsɔnɛnɔ bà.
4 Mpi sɔ̃ Daniɛli, ǹ yã pìnɔ ká takadan ǹ koko ǹ à
lɛ́ nakɔ̃a ai gurɔɔ pì lɛ́ gá ká. Gbɛ̃ parideenɔ égɔ̃ gaa
weégɔ̃ suu lɛ wà dɔ̃na kaara.
5 Mamɔma Daniɛli ma guu gwà, ben ma gɔ̃ɔn
plaaanɔ è, gbɛ̃ doo zɛna swaa baa kɛ̀ kpa, gbɛ̃ doo
baa kãa kpa.
6 Aɔ̃ gbɛ̃ mɛ̀n doo bè gbɛ̃ kɛ̀ táaru bisa dana à zɛna
swa'ilaanɛ: Yãbɔnsaɛ pìnɔ é mì dɛ bɔrɛmɛ?
7 Gbɛ̃ kɛ̀ táaru bisa dana à zɛna swa'ilaa pì a
ɔplaa kɔ̃n a ɔzɛɛo sɛ̀ musu, ben má mà à bè kɔ̃n
Gurɔpingide tɔ́o: Wɛ̃̀ aagɔ̃ kɔ̃n a kusuomɛ. Tó wà
Luda gbɛ̃nɔ gbãaa fɔ̃̀ wà yã̀a, yã pìnɔ gbasa wà mì
dɛ píngi.
8 Má mà, mɔde mɛ́ɛ à bɔkɔ̃tɛna dɔ̃ro, ben ma à là
ma bè: Dii, yã pì gbɛ̀ é bɔ diamɛ?
9 À wèmala à bè: Daniɛli, ǹ gá! Yã pìnɔ mì égɔ̃
utɛnamɛ, weégɔ̃ pɔ́ kúɛa ai gurɔ lɛ́ gá ká.
10 Zĩ beeea gbɛ̃nɔ gbãsĩ é kɛ̃ḿma pari, aɔ̃ nɔ̀sɛ é
pura kũ lán wà ń baasa bà, mɔde gbɛ̃ zaaanɔ é kɛkɛ
wàgɔ̃ zaa. Gbɛ̃ zaa ke é yã pì dɔ̀rɔ dɔ̃ro, mɔde gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩinɔ bé wé ma.
11 Tó wà saa kɛ̀ wè o lán guu e dɔɔ nà mì dɛ̀ wà tɛ̃̀pɔ
guyakari pɛ̀ɛn, gurɔ wàa swɛɛdo kpɛ́ basiigɔ̃ akuri
bé eégɔ̃ kuu.
12 Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ eé gurɔ wàa swɛɛdo kpɛ́
baswɛɛplaa sɔɔrosai dã à ká ũ.
13 Mpi sɔ̃, ǹ gá ai n gurɔ lɛ́a. Nɛ́ anduna tó gbasa
ǹ fɛɛ ǹ n baka le gurɔ zãa zĩ.

Luda yɑ̃ takada kɔ̃n Bokobaru yɑ̃o
The New Testament and portions of the Old Testament in the Bokobaru language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5